

ЗВІТ
Національної ради України
з питань телебачення і радіомовлення
за 2008 рік

Зміст

I. Загальні положення	3
II. Підсумки ліцензування телерадіомовлення за 2008 рік	
Ліцензування ефірного мовлення	11
Ліцензування проводового мовлення	13
Ліцензування кабельного мовлення	15
Ліцензування супутникового мовлення	16
Ліцензування багатоканального мовлення	18
Ліцензування цифрового мовлення	20
Ліцензування провайдерів програмної послуги	24
Стан розвитку каналів та мереж ефірного мовлення	27
Обсяги ліцензійного збору в 2008 році	36
Проблемні питання ліцензування телерадіомовлення	40
III. Здійснення наглядових та регуляторних повноважень Національної ради	
Моніторинг телерадіоорганізацій	44
Перевірки телерадіоорганізацій	45
Контроль за дотриманням телерадіоорганізаціями ліцензійних умов та умов ліцензій	46
Контроль за дотриманням телерадіоорганізаціями вимог законодавства щодо частки вітчизняного продукту в програмах (передачах)	54
Контроль за дотриманням телерадіоорганізаціями вимог законодавства про рекламу і спонсорвання	54
Контроль за дотриманням провайдерами програмної послуги норм законодавства України щодо адаптації змісту іноземних програм, що ретранслюються в кабельних мережах України	57
IV. Реалізація Плану розвитку національного телерадіоінформаційного простору України	60
Зміни до Плану розвитку національного телерадіоінформаційного простору, внесені 2008 року	62
Завдання, визначені Планом розвитку національного телерадіоінформаційного простору на 2009 рік	65
V. Дотримання норм законодавства щодо участі іноземного капіталу в статутних фондах телерадіоорганізацій та вимог до їхніх установчих і статутних документів	66
VI. Засновники (власники) телерадіоорганізацій, оцінка стану конкуренції та рівня монополізації телерадіоінформаційного ринку	70
VII. Державна реєстрація суб'єктів інформаційної діяльності України	73
VIII. Додаткові графічні матеріали	
IX. Додатки	

I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Звіт про діяльність Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення охоплює період з 1 січня 2008 року до 31 грудня 2008 року.

Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення (далі Національна рада) – конституційний, постійно діючий колегіальний орган, створений з метою нагляду за дотриманням законів України у сфері телерадіомовлення та здійснення регуляторних повноважень, передбачених цими законами. Одним із головних завдань Національної ради є також організація та визначення перспектив розвитку телебачення і радіомовлення в країні.

Створення Національної ради задекларовано Законом України „Про телебачення і радіомовлення” 21 грудня 1993 року. Діяльність регулюється Законом України „Про Національну раду України з питань телебачення і радіомовлення”.

До складу Національної ради входять 8 осіб: чотири представники від Верховної Ради України і чотири – від Президента України.

Членами Національної ради призначені:

Шевченко Віталій Федорович – голова Національної ради (Постанова Верховної Ради України № 2500-IV від 18.03.2005);

Курус Ігор Федорович – перший заступник голови Національної ради (Указ Президента України № 597/2005 від 03.04.2005);

Плаксюк Юрій Олександрович – заступник голови Національної ради (Постанова Верховної Ради України № 2499-N від 18.03.2005);

Лясковський Владислав Євгенович – відповідальний секретар Національної ради (Указ Президента України № 595/2005 від 03.04.2005);

Лебедєва Тетяна Яківна (Постанова Верховної Ради України № 571-IV від 20.02.2003);

Мирошніченко Андрій Анатолійович (Указ Президента України № 594/2005 від 03.04.2005);

Мокріді Тетяна Олександрівна (Указ Президента України № 97/2007 від 07.02.2007);

Понеділко Віктор Іванович (Постанова Верховної Ради України № 77-N від 11.07.2002).

Пріоритетними напрямками роботи Національної ради 2008 року були гарантування інформаційної безпеки України, підтримка розвитку вітчизняних телерадіоорганізацій, сприяння збільшенню в ефірі національних телерадіокомпаній частки вітчизняного інформаційного продукту (творів національної культури), розширення загальнонаціональних та регіональних теле- і радіомереж, сприяння розвитку місцевого мовлення та надання ринкових переваг для телерадіопрограм, створених в Україні, заходи з поетапного впровадження цифрового телерадіомовлення.

Упродовж звітнього періоду Національна рада здійснювала наглядові функції за дотриманням телерадіоорганізаціями та провайдерами програмної послуги вимог законодавства України.

Постійний нагляд за програмним наповненням ефіру спонукав телерадіоорганізацію суттєво покращити основні показники їхньої діяльності. В ефірі телерадіокомпаній збільшилися обсяги національного аудіовізуального продукту та вживання державної мови в програмах і передачах.

Національна рада, керуючись основними принципами державної політики у сфері телебачення і радіомовлення, 2006 року затвердила План розвитку національного телерадіоінформаційного простору. Контроль за якістю змістового наповнення ефіру, забезпечення телеглядачів і радіослухачів різножанровими програмами і передачами є одним із головних напрямів у реалізації Плану розвитку. Національна рада здійснює нагляд і за змістовим наповненням та співвідношенням форматів мовлення у кожному з його територіальних сегментів, зважаючи на задоволення потреб представників різних національностей.

Для реалізації принципу протекціонізму щодо розповсюдження програм і передач вітчизняного виробництва Національна рада вимагає від провайдерів програмної послуги включати до загальної концепції переліку програм всі загальнонаціональні телеканали та пропонує дотримуватися відповідного співвідношення вітчизняних та іноземних програм.

Національна рада також підтримує позитивну тенденцію створення тематичних телеканалів. На сьогодні в телеефірі України поряд із традиційними форматами телемовлення (інформаційний, культурологічний, розважальний, просвітницький) з'явилися і такі формати, у програмних концепціях яких переважають передачі сімейного, дитячого, екологічного, туристичного спрямування.

Національна рада здійснює регуляторні функції, передбачені законодавством України, щодо ліцензування телерадіоорганізацій.

За звітний період Національна рада підбила підсумки п'яти конкурсів на отримання ліцензій на мовлення з використанням вільних теле- і радіоканалів, у результаті – 104 телерадіокомпанії були визнані переможцями на мовлення з використанням телерадіоканалів, 30 загальнонаціональних, 28 регіональних, 46 місцевих, з них 39 державної та комунальної форми власності і 65 недержавних.

Упродовж звітнього року до Плану розвитку національного телерадіоінформаційного простору було внесено суттєві зміни, переважно в частині „Розвиток основних технологій телерадіомовлення”. Згідно з Планом розвитку, визначено етапи впровадження стандарту DVB-T як соціального стандарту, що має замінити діючий аналоговий спосіб розповсюдження телепрограм.

Перехід від аналогового до цифрового телебачення здійснюється відповідно до затвердженої Регіональною конференцією радіозв'язку РКР-

2006 Регіональної угоди „Женева-2006” та розроблених цифрових та аналогових Планів.

Національною радою визначено державні гарантії задоволення потреб соціально незахищених верств населення в перетворювачах цифрового сигналу, передбачено шляхи вирішення питань, пов'язаних із низькою фінансовою спроможністю громадян. Запропоновані Національною радою заходи дадуть змогу до кінця 2015 року забезпечити доступ громадян до цифрового телерадіомовлення на всій території України і повністю виконати міжнародні зобов'язання.

2008 року Національна рада розглянула заяви суб'єктів господарювання щодо технічної розробки цифрових загальнонаціональних каналів мовлення МХ-1, МХ-2, МХ-3, МХ-4, МХ-6 і цифрового регіонального каналу мовлення МХ-5. Уперше в Україні створено цифрову багатоканальну мережу, якою, завдяки відповідному стандарту стиснення телесигналу, можна поширювати десять програм високої якості.

Врахувавши рекомендації Комітету Верховної Ради України з питань свободи слова та інформації від 9 липня 2008 року та рішення Ради національної безпеки і оборони України від 21 березня 2008 року „Про невідкладні заходи щодо забезпечення інформаційної безпеки України”, затверджені відповідним Указом Президента України, Національна рада впродовж 2008 року особливу увагу приділяла унормуванню ретрансляції іноземних програм і передач у кабельних мережах України та приведенню діяльності провайдерів програмної послуги до вимог Закону України „Про телебачення і радіомовлення”. Провівши кілька робочих нарад із представниками об'єднань кабельних операторів, Національна рада затвердила Положення про порядок видачі ліцензії провайдера програмної послуги, внесення змін до ліцензії провайдера програмної послуги та видачі дублікату ліцензії провайдера програмної послуги, яке суттєво спростило ліцензування для цих суб'єктів інформаційної діяльності.

Вимагаючи від провайдерів програмної послуги дотримання норм чинного українського законодавства про ретрансляцію іноземних програм і передач, Національна рада здійснила велику роботу з визначення програм і передач, зміст яких відповідає вимогам Європейської конвенції про транскордонне телебачення і ретрансляція яких на території України не обмежується згідно із Законом України „Про телебачення і радіомовлення”.

З цією метою проводилися зустрічі, зокрема і з уповноваженими представниками посольства Російської Федерації та керівниками провідних російських телекомпаній. Під час обговорення російська сторона погодилася з тим, що вимоги Національної ради як регуляторного органу цілком адекватні тим, які встановлено і які практикуються в більшості країн Європи. Нині перелік дозволених до ретрансляції іноземних програм налічує 97 телеканалів, він постійно поповнюється.

Важливо зазначити, що деякі політики сусідньої Російської Федерації, реагуючи на рішення Національної ради, намагалися підмінити проблему дотримання зарубіжними телемовниками українських законів надуманою

темою безобмеженої присутності російських та російськомовних каналів в українському інформаційному просторі, а по суті – дискусією про те, чи зобов'язані російські телекомпанії, на відміну від усіх інших зарубіжних, дотримуватися законодавчих норм держави Україна. Цим самим було завдано шкоди діяльності російських телекомпаній, за якими з подачі політиків почала утверджуватися репутація порушників. Претензії до Національної ради з приводу адаптації виявилися безпідставними, оскільки Україна нині перевищує будь-яку іншу країну Європи за кількістю поширюваних на її територію програм російських і російськомовних телекомпаній (79), які відтепер не лише легалізовані, а й від імені держави рекомендуються її регуляторним органом у сфері телерадіомовлення для включення в кабельні мережі України.

Згідно з передбаченими законом регуляторними повноваженнями, Національна рада веде Державний реєстр телерадіоорганізацій України, який двічі на рік поновлюється на офіційному веб-сайті. Доступ до Державного реєстру є вільним для всіх охочих ознайомитися з його даними. У липні 2008 року ухвалено рішення про безкоштовне надання фізичним та юридичним особам письмової інформації з Державного реєстру на запити, що відповідають нормам чинного законодавства.

Здійснюючи повноваження щодо організації та перспектив розвитку телерадіомовлення, з метою обговорення найважливіших аспектів функціонування телерадіоінформаційної галузі Національна рада 2008 року провела 21 нараду з керівниками профільних державних органів (Національною комісією з питань регулювання зв'язку України, Українським державним центром радіочастот, Концерном радіомовлення, радіозв'язку та телебачення), де розглядалися проблемні питання галузі та узгоджувалися остаточні напрями ефективної розбудови телерадіоінформаційного простору країни. Проведено низку зустрічей з керівниками телерадіоорганізацій та представниками об'єднань кабельних мовників, на яких обговорювалися пріоритети вітчизняних телеканалів у процесі впровадження цифрових технологій.

Узагальнюючи практику застосування законодавства у сфері телерадіомовлення, упродовж 2008 року Національна рада погодила 17 проектів законодавчих актів, які дотичні до розвитку телерадіоінформаційної галузі, 3 проекти відхилені.

Протягом звітнього періоду Національна рада вела активну міжнародну діяльність, традиційно співпрацювала з регуляторними органами інших країн у рамках Європейської платформи регуляторних органів (The European Platform of Regulatory Authorities – EPRA). Делегації від Національної ради брали участь у чергових засіданнях EPRA, які відбулися у травні 2008 року в Ризі на запрошення Національної ради з питань телерадіомовлення Литви (NRTP) та у жовтні в Дубліні на запрошення Комісії з питань телерадіомовлення Ірландії (BCI).

На засіданнях EPRA обговорювалися актуальні питання регулювання телерадіомовлення в країнах Європи, зокрема, розвиток медійної освіти та

захист неповнолітніх глядачів, проблеми регулювання інтерактивних ігор, роль регуляторних органів у діяльності суспільних телерадіомовників, питання політичного плюралізму в ЗМІ та розвиток цифрового мовлення.

2008 року Національна рада налагодила тісну співпрацю з Литовською комісією з питань радіомовлення і телебачення. У липні 2008 року на запрошення Комісії делегація Національної ради перебувала у Вільнюсі з метою ознайомлення з досвідом впровадження цифрового мовлення, захисту національного телерадіомовного простору (адаптації зарубіжних програм), практики здійснення ліцензування та моніторингу, а також обговорення проблем юрисдикції в рамках Європейської конвенції про транскордонне телебачення. Під час візиту було досягнуто домовленостей щодо підписання Угоди про співробітництво між регуляторними органами обох країн.

Корисними в плані обміну досвідом були і обговорення проблем телерадіоінформаційної сфери з колегами з Молдови, котрі в червні 2008 року побували в Національній раді з робочим візитом.

Делегація Національної ради брала участь у засіданні з нагоди створення Форуму регуляторних органів країн Чорноморського регіону, яке відбулося в головному офісі ОЧЕС (Організація Чорноморського економічного співробітництва) 30 червня 2008 року. Враховуючи бурхливий розвиток телерадіомовлення і необхідність вироблення спільних підходів та стандартів у цій сфері, беручи до уваги приклади співробітництва Європейської платформи регуляторних органів та Середземноморської мережі регуляторних органів, учасники засідання ухвалили Спільну декларацію.

У цьому документі представники країн висловили бажання започаткувати постійну координацію та співробітництво між регуляторними органами регіону, створити форум для обміну інформацією, думками та досвідом щодо загальних питань телерадіомовлення та обговорення широкого спектру сучасних аудіовізуальних проблем, таких як захист національної та культурної самобутності, інтересів неповнолітніх глядачів, а також забезпечення демократичного діалогу і взаєморозуміння.

Протягом 2008 року Національна рада продовжувала співпрацювати з Координатором проектів ОБСЄ в Україні. У листопаді було організовано чотириденний тренінг для працівників Національної ради в регіонах України. Мета тренінгів – навчити службовців користуватися новим сучасним обладнанням, призначеним для здійснення моніторингу регіональних телевізійних і радіомовних каналів.

Важливим кроком у напрямі залучення України до розвитку європейського аудіовізуального законодавства стала участь делегації Національної ради в роботі Постійного Комітету експертів Ради Європи з питань транскордонного телебачення, на якому обговорювалися пропозиції щодо внесення змін до Конвенції про транскордонне телебачення.

Результативною є співпраця Національної ради з Радою Європи в рамках спільної програми Ради Європи та Європейської Комісії щодо допомоги ЗМІ в Україні. 3 грудня 2008 року відбувся міжнародний семінар, присвячений проблемам впровадження цифрового мовлення в Україні. Провідні медіа-

експерти з Нідерландів та Боснії і Герцеговини поділилися з українськими фахівцями досвідом впровадження цифрових технологій у своїх країнах, проаналізували основні ризики, пов'язані з перехідним процесом на загальнонаціональному та регіональному рівнях.

Активна участь Національної ради у міжнародних форумах, присвячених розвитку телерадіоінформаційної сфери, сприяла ратифікації Україною Європейської конвенції про транскордонне телебачення.

Діяльність Національної ради ґрунтується на принципах законності, об'єктивності, врахування культурної, ідеологічної, політичної багатоманітності в суспільстві та загальноновизнаних міжнародних норм та стандартів у галузі телерадіомовлення, повноти і всебічного розгляду питань та обґрунтованості ухвалених рішень.

Засідання Національної ради є відкритими, на них постійно присутні представники громадських організацій та засобів масової інформації. Про актуальні та суспільно значущі ухвали Національної ради того ж дня повідомляється на офіційному веб-сайті. Неухильно виконується вимога, що всі рішення не пізніше ніж протягом десяти днів після їх ухвалення (а фактично – протягом п'яти днів) розміщуються на сайті. Вони друкуються також у бюлетені „Вісник Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення”.

При Національній раді діє Громадська рада, якою тривалий час керував відомий письменник, колишній член Національної ради Юрій Покальчук. Нині її очолює відомий медіа-юрист, директор Інституту медіа права Тарас Шевченко. До складу Громадської ради входять 13 індивідуальних членів і 6 представників від громадських організацій. Національна рада при вирішенні багатьох питань покладається на думку провідних фахівців телерадіоінформаційної сфери, що є членами Громадської ради. Рекомендації цієї громадської організації враховуються при ухваленні нормативно-правових документів та інших важливих рішень Національної ради.

Упродовж 2008 року Національна рада активно співпрацювала з Національною експертною комісією з питань захисту суспільної моралі. За висновками, зробленими членами цієї державної інституції, було схвалено чимало рекомендацій телерадіоорганізаціям та прийнято кілька рішень Національної ради щодо обмеження показу телерадіопродукції, що може завдати шкоди суспільній моралі.

Важливим напрямом роботи Національної ради є підтримка та сприяння розвитку національного телерадіовиробництва. Дбаючи про належну державну оцінку найвищих фахових досягнень у галузі телебачення, Національна рада щорічно проводить Національну телевізійну премію „Телетріумф”. На здобуття цієї престижної винагороди 2008 року було подано 263 заявки від 56 телерадіоорганізацій (найбільша кількість за всі роки), у тому числі 10 – від загальнонаціональних телерадіокомпаній та 46 – від регіональних і місцевих. Церемонія нагородження лауреатів відбулася наприкінці серпня в Національному академічному театрі опери і балету імені

Т. Г. Шевченка і вперше транслювалася в прямому ефірі Національної телекомпанії України.

Опікуючись належним розвитком дитячого та молодіжного телерадіомовлення в Україні, Національна рада вже понад десять років проводить щорічний фестиваль „Кришталеві джерела”. 2008 року спільно з Міністерством освіти і науки України, Міністерством України у справах сім’ї, молоді та спорту, Міністерством культури і туризму України, Спілкою кінематографістів України за підтримки Верховної Ради та органів місцевої влади Автономної Республіки Крим Національна рада провела XVII Міжнародний дитячий, молодіжний фестиваль аудіовізуальних мистецтв „Кришталеві джерела”. Загальна кількість учасників двох етапів фестивалю становила понад 300 осіб. Це єдиний у країні конкурс, що залучає молодь та юнацтво до набуття професійної майстерності в найрізноманітніших жанрах телерадіоінформаційної галузі, навчає юних репортерів та формує естетичні критерії майбутніх митців.

Значна увага приділяється підвищенню професійного рівня працівників апарату Національної ради. 17 державних службовців здобувають другу вищу освіту, навчаються в Національній академії державного управління при Президентові України, Інституті підвищення кваліфікації керівних кадрів та інших навчальних закладах, 3 – навчаються в аспірантурі. У листопаді 2008 року за сприяння координатора проектів ОБСЄ в Україні для працівників центрального апарату та регіональних секретаріатів Національної ради було проведено семінар-тренінг „Управління автоматизованим моніторинговим центром Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення”. 24 працівники, що брали в ньому участь, отримали міжнародні сертифікати.

Нині сформовано кадровий резерв, з якого на роботу до Національної ради протягом 2008 року зараховано 29 осіб. Постійно в Національній раді працює комісія зі стажування, за результатами діяльності якої 74 особи рекомендовано до кадрового резерву. У 2008 році відбулося три конкурси на заміщення вакантних посад.

Протягом звітного року відбулося 47 засідань Національної ради, на яких ухвалено 2461 рішення.

Традиційно щосереді Національна рада за підсумками засідання проводить брифінги для представників засобів масової інформації. Для журналістів готуються прес-релізи, за їхніми побажаннями надаються окремі документи чи матеріали. Інформація про ухвалені рішення оперативно розміщується на сайті Національної ради та розсилається до інформаційних агенцій, друкованих та електронних ЗМІ.

Члени Національної ради, керівники структурних підрозділів, представники в областях у 2008 році взяли участь у 223 брифінгах, прес-конференціях та інших публічних заходах, що стосувалися актуальних питань телерадіоінформаційної галузі України (45 проведено в Києві, 178 – у регіонах). Під час спілкування з журналістами багато уваги приділялося аспектам впровадження в нашій та інших країнах цифрових стандартів мовлення, акцентувалося на необхідності захисту інформаційної безпеки

України та захисту інтересів національних мовників, роз'яснювалися законодавчі підвалини, на яких ґрунтується регуляторна політика в галузі телебачення і радіомовлення.

За звітний період до Національної ради надійшло 12040 документів, листів і звернень від телерадіоорганізацій, державних установ, органів місцевого самоврядування, громадських об'єднань та окремих громадян. З них 384 – запити від органів державної влади та 23 – звернення народних депутатів.

Питання, які найчастіше порушувалися органами державної влади та народними обранцями, стосувалася актуальних проблем телерадіоінформаційної сфери, а саме: ліцензування місцевих телерадіокомпаній, діяльності провайдерів програмної послуги, рекламного законодавства, вживання мов в ефірі телерадіоорганізацій, програмного наповнення.

Усі письмові запити розглянуті й на них надано відповіді.

Упродовж звітнього року Національна рада значно посилила вимоги щодо дотримання телерадіоорганізаціями умов ліцензій і норм законодавства у телерадіоінформаційній сфері та реалізувала кілька проектів із впровадження цифрових стандартів мовлення, що дає змогу розраховувати на високу динаміку процесу розгортання цифрових технологій в телерадіоінформаційній галузі наступного року.

Питання інформаційної безпеки та наповнення українського телерадіоефіру якісним вітчизняним продуктом і надалі залишаються пріоритетними завданнями Національної ради.

II. ПІДСУМКИ ЛІЦЕНЗУВАННЯ ТЕЛERAДІОМОВЛЕННЯ ЗА 2008 РІК

Керуючись Законами України „Про телебачення і радіомовлення”, „Про Національну раду України з питань телебачення і радіомовлення”, відповідно до Плану розвитку національного телерадіоінформаційного простору України Національна рада здійснює ліцензування телерадіомовлення.

Станом на 31 грудня 2008 року Національна рада видала телерадіоорганізаціям (з урахуванням переоформлень) 579 ліцензій.

Серед них:

391 ліцензія на мовлення (з них 199 – переоформлення):

- супутникове – 38 (з них 9 – переоформлення);
- ефірне – 229 (з них 163 – переоформлення);
- кабельне – 42 (з них 10 – переоформлення);
- проводове – 72 (з них 17 – переоформлення);
- багатоканальне – 10;

188 ліцензій провайдера програмної послуги – (з них 56 – переоформлення).

Крім того, за 2008 рік Національною радою ухвалено 360 рішень про переоформлення додатків до ліцензій.

Відповідно до статті 37 Закону України „Про телебачення і радіомовлення”, протягом 2008 року Національною радою ухвалено 53 рішення щодо анулювання ліцензій на мовлення та провайдера програмної послуги, серед них:

- за власним бажанням телерадіоорганізацій – 49;
- через відсутність мовлення протягом року – 3;
- через скасування державної реєстрації – 1.

Ліцензування ефірного мовлення

Відповідно до порядку та вимог, визначених чинними законами України, що регулюють телерадіоінформаційну галузь, Національна рада за результатами відкритих конкурсів видає телерадіоорганізаціям ліцензії на мовлення, пов'язане з використанням частотного ресурсу. З метою виконання Плану поетапного переходу телемовлення на цифрові стандарти Національна рада наприкінці 2007 року приймала пропозиції суб'єктів інформаційної діяльності, які виявили бажання розбудувувати цифрову загальнонаціональну багатоканальну телемережу МХ-4, та оголосила конкурс на отримання ліцензій на мовлення на загальнонаціональному каналі мовлення цієї телемережі. Прийом заяв від претендентів на участь у конкурсі тривав до 6 лютого 2008 року.

Також у кінці 2007 року було оголошено два конкурси на мовлення з використанням вільних теле- та радіоканалів у цифровому стандарті за системою DRM. Розгляд усіх заяв претендентів цих конкурсів відбувся в 2008 році.

В лютому 2008 року Національна рада розглянула 339 заяв претендентів на 181 частотне присвоєння з урахуванням вільного часу мовлення. У результаті було визначено 49 переможців. Таким чином, 11 телерадіоорганізацій стали переможцями на мовлення з використанням телевізійних каналів (2 – загальнонаціональних мовників, 4 – регіональних, 5 – місцевих), 38 телерадіоорганізацій визнані переможцями на мовлення з використанням радіоканалів (8 – загальнонаціональних радіомовників, 10 – регіональних, 20 – місцевих).

На конкурс на багатоканальне мовлення у цифровій телемережі МХ-4 з урахуванням запропонованих форматів програмного наповнення (культурно-мистецька програма, дитяча, пізнавальна, кіно (телесеріал), гумористична та оригінальний проект) до Національної ради надійшло 46 заяв від 45 телерадіоорганізацій, 10 претендентів на отримання ліцензій стали переможцями цього конкурсу. Найбільша кількість конкурсантів претендувала на отримання ліцензії у форматі мовлення „оригінальний проект”. Із загальної кількості заяв 24 було подано саме на цей конкурсний формат, визначено 5 переможців.

Під час проведення конкурсу на 141 частотне присвоєння для потреб радіо до Національної ради надійшла 91 заява від 40 конкурсантів. Підсумком цього конкурсу стало визначення 15 переможців (3 – загальнонаціональних мовники, 4 – регіональних, 8 – місцевих).

У жовтні 2008 року було оголошено конкурс на 158 вільних телерадіоканалів, на участь у конкурсі надійшла 231 заява від 74 телерадіоорганізацій. Із загальної кількості претендентів визначено 30 переможців (загальнонаціональних – 7, регіональних – 7, місцевих – 16).

Отже, за звітний період Національною радою підбито підсумки п'яти конкурсів на отримання ліцензії на мовлення з використанням вільних теле- та радіоканалів, а також розглянуто заяви суб'єктів господарювання щодо технічної розробки цифрових каналів мовлення МХ-1, МХ-2, МХ-3, МХ-4, МХ-5 та МХ-6.

Загалом розглянуто 707 заяв, поданих на участь у конкурсах, від 259 телерадіоорганізацій; підбито підсумки й визначено переможців. Національна рада мала намір розпочати запровадження радіомовлення у цифровому стандарті DRM, що є перспективним напрямом у розвитку та модернізації національного радіомовлення, оголосила відповідний конкурс, проте на участь у ньому не було подано жодної заяви.

Однією з особливостей конкурсів, проведених протягом 2008 року, є те, що вони сприяли розвитку державного радіомовлення, зокрема, Першої програми Українського радіо та підтримки регіональних і місцевих радіокомпаній. Таким чином, Національна рада видала Національній радіокомпанії України 3 ліцензії на мовлення з використанням 42 радіочастот у 12 областях: Одеській, Житомирській, Харківській, Львівській, Луганській, Івано-Франківській, Вінницькій, Чернівецькій, Закарпатській, Запорізькій, Кіровоградській, АР Крим. Кількість отриманих НРКУ радіочастот значно більша порівняно з минулим роком (2007 рік – 27 радіочастот).

Також Національна рада сприяла розбудові регіонального мовлення, зокрема розвитку обласних державних телерадіокомпаній. Унаслідок проведених конкурсів у 2008 році Національна рада надала 52 частотних присвоєння саме обласним державним телерадіокомпаніям. Найбільшу кількість із них отримали: Одеська ОДТРК – 11 радіочастот, Луганська та Сумська ОДТРК по 6 радіочастот, Кіровоградська ОДТРК – 5.

Разом з тим, при визначенні переможців конкурсу на радіомовлення у багатьох випадках Національна рада надавала перевагу також місцевим радіомовникам, а саме: 46 телерадіоорганізаціям.

За звітний період Національною радою позитивно розглянуто 69 заяв телерадіоорганізацій щодо продовження терміну дії ліцензії на ефірне мовлення.

Ліцензування проводового мовлення

Цей вид мовлення щороку дедалі більше занепадає, хоча проводове радіо дотепер залишається найдоступнішим джерелом інформації і найбільш надійним засобом сповіщення населення про надзвичайні ситуації, особливо в сільській місцевості та в окремих регіонах, зокрема, в Криму і Карпатах. Кількість абонентів проводового радіомовлення в Україні неухильно зменшується. Основна причина незадовільного стану цього виду мовлення – невідновлення ліній зв'язку безпосередньо в сільській місцевості.

Низька абонентна плата, що не покриває видатків на утримання мереж проводового мовлення, зробили цю систему нерентабельною, особливо на селі.

Об'єктивними причинами цього процесу є насамперед недостатнє фінансування Укртелекомом необхідних заходів з підтримки та модернізації мереж, зношеність матеріально-технічної бази, висока вартість спожитої електроенергії та комплектуючих деталей до зарубіжних передавачів, нестача кваліфікованих кадрів, незбалансованість абонентної плати, а найголовніше – фінансово-правова неврегульованість існування проводового мовлення, яке неефективно використовується Укртелекомом і не стимулюється Державним комітетом телебачення та радіомовлення України та Національною радіокомпанією України. У частині областей України, таких як Полтавська, Львівська, Харківська, Київська, місцева влада підтримує збереження та відновлення радіомереж.

Ліцензуючи районні редакції радіомовлення, діяльність яких забезпечується органами місцевого самоврядування, Національна рада сприяє раціональному використанню цього ресурсу. Одним із невідкладних заходів подолання кризової ситуації в цій галузі є динамічна модернізація технічних засобів поширення програм національного радіомовлення. Продуктивним і перспективним напрямом є перехід на нові технології, сучасне передавальне обладнання (твердотільні передавачі, цифрове мовлення у стандартах T-DAB, DRM, HD-Radio тощо). Ухвалюючи рішення щодо діяльності компаній, які мовлять у проводових мережах, Національна рада обов'язково наголошує на необхідності модернізації цього виду мовлення.

Національна рада планувала в 2008 році проведення низки науково-дослідних робіт. Зокрема, передбачалося розроблення моделі комбінованого радіоприймача для мереж трипрограмного проводового мовлення з можливістю прийому радіопрограм (стерео) у FM-діапазоні та дослідження і прогнозування потреб у таких приймачах на підставі аналізу стану проводового мовлення. Національна рада зверталася до Кабінету Міністрів України та Міністерства фінансів України з проханням передбачити кошти на реалізацію цього проекту в бюджеті на 2008 рік, але їх не було виділено. Національна рада повторно запланувала проведення цих важливих науково-дослідних робіт, проте коштів на них у бюджеті на 2009 рік знову не передбачено.

За звітний період у 78 районних організаціях проводового радіомовлення закінчилися терміни дії ліцензій. 51 редакції видано нові ліцензії, 14 – продовжено термін дії ліцензії, відповідно до Закону України „Про телебачення і радіомовлення”.

Загалом 2008 року телерадіоорганізаціям проводового мовлення видано (включно з переоформленням) 72 ліцензії.

Таблиця 1

**Ліцензування проводового мовлення в регіонах України
(станом на 10.12.2008 р.)**

Область (регіон)	Проліцензовано ТРО у 2007 р. (в т. ч. переоформлено ліцензій)	Проліцензовано ТРО у 2008 р. (в т. ч. переоформлено ліцензій)	Кількість радіоточок	Анульовано ліцензій
Автономна Республіка Крим	3	0	259915	
Вінницька	4	2	40000	2
Волинська	1	1	80000	
Дніпропетровська	2	0	221206	
Донецька	2	2	222000	1
Житомирська	1	1	112886	
Закарпатська	0	0	12943	
Запорізька	0	2	152520	
Івано-Франківська	0	0	16000	
Київська	7	3	832433	3
Кіровоградська	3	3	84164	2
Луганська	7	2	148655	1
Львівська	9	7	215000	4
Миколаївська	2	0	57790	
Одеська	0	1	63737	
Полтавська	7	6	200000	4
Рівненська	2	7	81230	3
Сумська	6	4	133367	1
Тернопільська	10	4	96000	3

Область (регіон)	Проліцензовано ТРО у 2007 р. (в т. ч. переоформлено ліцензій)	Проліцензовано ТРО у 2008 р. (в т. ч. переоформлено ліцензій)	Кількість радіоточок	Анульовано ліцензій
Харківська	3	2	390020	
Херсонська	3	1	76000	1
Хмельницька	1	1	118000	
Черкаська	4	4	250000	2
Чернівецька	3	5	78211	3
Чернігівська	3	13	160000	3
Всього	83	72	4102077	33

Ліцензування кабельного мовлення

Відповідно до статті 23 Закону України “Про телебачення і радіомовлення”, видача ліцензій на кабельне мовлення здійснюється без конкурсів. У 2008 році Національна рада видала телерадіоорганізаціям 32 нових ліцензій, 10 переоформлених ліцензій і 1 ліцензію на кабельне мовлення з продовженням терміну дії.

Також протягом звітнього періоду ухвалено 17 рішень щодо переоформлення ліцензій на кабельне мовлення, відповідно до яких переоформлювалися додатки до цих ліцензій.

Керуючись статтею 37 Закону України „Про телебачення і радіомовлення”, Національна рада за зверненнями телерадіоорганізацій ухвалила 9 рішень про анулювання ліцензій на кабельне мовлення.

У 2008 році збільшилася кількість ліцензій на кабельне мовлення в телемережах Києва, Автономної Республіки Крим, Одеської та Дніпропетровської областях. Водночас у телемережах Тернопільської області відбулося зменшення кількості ліцензій на кабельне мовлення.

До цього часу залишається невирішеним питання з мовленням загальноміського каналу кабельного мовлення в Києві, створення та функціонування якого передбачене Законом України „Про столицю України – місто-герой Київ”. 27 жовтня 2003 року Національна рада видала ТРК „Київ” ліцензію на кабельне мовлення з обсягом мовлення 18 годин на добу (логотип „Київ плюс”). Однак мовлення на цьому каналі досі не здійснюється, що може поставити під сумнів правочинність ліцензій, виданих відповідно до Закону України „Про столицю України – місто-герой Київ”.

2008 року затверджено Методику розрахунку розмірів ліцензійного збору за видачу, продовження, переоформлення та видачу дублікату ліцензії

на мовлення та ліцензії провайдера програмної послуги. Однак, згідно з Методикою, суттєво збільшився розмір плати ліцензійного збору за видачу ліцензій на кабельне мовлення. Суму ліцензійного збору в розмірі від 40 тис. грн. до 1 млн. грн. (а для Києва і 2,5 млн. грн.) може сплатити не кожна телерадіоорганізація, особливо в невеликих населених пунктах.

Незважаючи на високий ліцензійний збір, телерадіоорганізації ТОВ „ТРК „Телеканал „Сімейний”, м. Одеса, та ТОВ „Перший альтернативний телеканал А1”, м. Київ, запропонували оригінальні проекти (один із них для сімейного перегляду, інший – альтернативне джерело музичної інформації, спрямованої на молодь віком 14–29 років) і отримали ліцензії Національної ради.

Загальна кількість проліцензованих провайдерів програмної послуги на 31 грудня 2008 року становить 641, охоплення населення – 49,1% (близько 22,8 млн. осіб). За сприяння Міністерства внутрішніх справ, Державної податкової адміністрації, Служби безпеки України та обласних державних адміністрацій виявлено 86 суб'єктів господарської діяльності, які здійснювали безліцензійну діяльність із надання програмних послуг.

Ліцензування супутникового мовлення

У 2008 році зростала кількість проліцензованих супутникових телевізійних каналів. Передумовою цього процесу можна вважати, з одного боку, вичерпаність радіочастотного ресурсу, а з другого – прагнення телерадіоорганізацій вийти за межі вітчизняного телерадіопростору, збільшити свою глядацьку аудиторію. Значна кількість вітчизняних телерадіоорганізацій здійснює супутникове мовлення також і на територіях інших країн, що сприяє досягненню паритету в інформаційній діяльності держав-сусідів, наданню об'єктивної інформації для формування свідомості українського та закордонного телеглядача і радіослухача, а також в цілому сприяє розповсюдженню об'єктивної й вичерпної інформації про Україну.

Супутникова технологія поширення сигналу дає можливість вітчизняним телерадіоорганізаціям здійснити доставку якісного сигналу і до кабельних телемереж, і до індивідуальних абонентів та охопити програмами значну кількість населення України, особливо в сільській та зі складним рельєфом місцевостях.

Збільшення кількості супутникових каналів, накопичення вітчизняними телерадіокомпаніями досвіду створення сучасних, якісних телепередач власного виробництва є важливою складовою розвитку національного телерадіомовлення, що створює умови для зростання обсягів ретрансляції цих програм наземними системами багатоканального мовлення та формування інформаційної політики держави.

Станом на 31 грудня 2008 року проліцензовано 82 телерадіоорганізації супутникового мовлення, які розповсюджують 90 телевізійних та 11 радіопрограм. На телевізійне супутникове мовлення у 2008 році видано 28

ліцензій, на радіомовлення – 1 ліцензію. Одну ліцензію на супутникове телевізійне мовлення анульовано.

У січні 2008 року компанія SES SIRIUS AB (Швеція) здійснила планове переведення всіх сервісів із супутника Sirius-2 на новий супутник Sirius-4. Це стало причиною переоформлення ліцензій вітчизняних телерадіокомпаній, у яких в ліцензійних документах було зазначено супутник Sirius-2.

У ліцензуванні супутникового мовлення залишаються проблеми, для вирішення яких необхідно внести зміни до чинного законодавства. Серед них – дотримання умов поширення національних телерадіопрограм на територіях інших країн, враховуючи міжнародні угоди в галузі телерадіомовлення.

Особливості ліцензування супутникового мовлення:

- значне збільшення претендентів на отримання ліцензій для здійснення супутникового мовлення у вузькожанровому спрямуванні. Фактично створюються нішеві телевізійні канали;

- приведення ліцензій, виданих до 2006 року, у відповідність до вимог статті 24 Закону України „Про телебачення і радіомовлення”, особливо в частині характеристик каналу мовлення;

- збільшення кількості переоформлених ліцензій у зв'язку зі зміною супутників, операторів телекомунікацій, зміною програмної концепції тощо;

- контроль за виконанням рішення Національної ради „Про затвердження особливих умов ліцензії на супутникове мовлення”.

Зростання кількості вітчизняних супутникових програм дозволяє провайдерам програмної послуги замінити іноземні телерадіопрограми на вітчизняні.

Таблиця 2

Інформація про супутникові телерадіопрограми, проліцензовані Національною радою 2008 року

Телевізійне мовлення				
Супутник, орбітальна позиція	№ з/п	Назва ТРО	№ з/п	Програма (логотип)
Hellas Sat 2 (Греція), 39° сх. д	1	ТОВ „ЄС Продакшен груп”	1	УБР
	2	ТОВ „Реал Естейт-ТВ”	2	Real Estate TV
	3	ТОВ „Англійський Клуб ТВ”	3	Englischclub
	4	ТОВ „Телекомпанія Телевсесвіт”	4	Телевсесвіт
	5	ПП „НТА-незалежне телевізійне агентство”	5	НТА
	6	ТОВ „Ідана Юкрейн”	6	Телеканал „Тур-Бюро”
	7	ТОВ „Телекомпанія „Малютко ТВ”	7	Малютко - TV
	8	ТОВ „Перший альтернативний телеканал А1”	8	„А One Ukraine”
	9	ТОВ „Голдберрі”	9	g (Gold Berry)
	10	ТОВ „Медіапоінт”	10	People tv
	11	ТОВ „Телекомпанія „ЕКО ТВ”	11	ЕКО TV

Супутник, орбітальна позиція	№ з/п	Назва ТРО	№ з/п	Програма (логотип)
Eutelsat W4 (Франція), 36° сх. д.	12	ЗАТ „Телерадіокомпанія „Україна”	12	Новини
			13	Футбол
Sirius 4 (Швеція), 5° сх. д.	13	ТОВ „Телерадіокомпанія „Експрес-Інформ”	14	5 [канал чесних новин]
	14	ТОВ „Каста Компані”	15	Новий дiм
	15	ТОВ „Міжнародна телерадіокомпанія АВі ТiВі”	16	AV-Континенти
			17	AV Евразі-Ньюс
16	ТОВ „ТРК „Погода ТБ”	18	Погода ТБ	
Amos-2/3 (Ізраїль), 4° зах. д.	17	ТРК „Студія 1+1”	19	1+1 International
	18	ТОВ „Гравіс”	20	CiTi
	19	ТРК „Перша Одеська Телерадіокомпанія”	21	„11111”
	20	ТОВ „Реал Істейт-ТВ”	22	Real TV Estate
	21	ТОВ „Телерадіокомпанія „Шоу Плюс”	23	Show plus
	22	ТОВ „Хмарочос Медіа”	24	QTV
	23	ТОВ „УНІАН-ТБ”	25	УНІАН-ТБ
	24	ТОВ „Гумор ТБ”	26	Гумор ТБ
27			Бабай ТБ	
Intelsat 3R (США), 43,1° зах. д.	25	Державна ТРК „Всесвітня служба „Українське телебачення і радіомовлення”	28	УТР ua
Радіомовлення				
Супутник	Назва ТРО		Програма (позивний)	
Sirius 4 (Швеція), 5° сх. д.	1	ТОВ „Еммануїл”	1	„Радіо „Еммануїл”

Ліцензування багатоканального мовлення

2008 року тривало ліцензування багатоканального мовлення з використанням ресурсів багатоканальних ефірних телемереж.

На виконання Плану розвитку телерадіоінформаційного простору у квітні 2008 року Національна рада звернулася до суб'єктів інформаційної діяльності з проханням надати пропозиції з технічної розробки багатоканальних ефірних цифрових телемереж у діапазоні 11,7-12,5 ГГц у населених пунктах чотирнадцятьох адміністративно-територіальних регіонів України, а саме: у Вінницькій, Волинській, Дніпропетровській, Донецькій, Житомирській, Запорізькій, Київській, Луганській, Львівській, Миколаївській, Одеській, Харківській, Херсонській областях та в Автономній Республіці Крим.

З метою розвитку телевізійного мовлення на селі, у прикордонних територіях і територіях, де існують так звані тіньові зони, або зони недосяжні

для цифрового телемовлення, Національна рада у червні 2008 року внесла зміни до Плану розвитку національного телерадіоінформаційного простору, врахувавши в такий спосіб пропозиції координаційної групи з проблем впровадження й розвитку багатоканальних мереж мовлення із застосуванням мікрохвильових систем діапазону 11,7-12,5 ГГц у період переходу до цифрового телерадіомовлення.

У результаті цього було створено й проліцензовано багатоканальні ефірні цифрові телемережі в діапазоні 11,7-12,5 ГГц:

в Автономній Республіці Крим, ліцензіат – ТОВ „Телерадіокомпанія „Українські мультимедійні технології”, м. Київ;

у м. Арцизі Одеської обл., приватне підприємство „РИЧ”, с. Кам’янка Ізмаїльського району Одеської обл.;

у м. Первомайську Миколаївської обл., командитне товариство „Первомайський центр телевізійного мовлення „Телеком-1”, м. Первомайськ.

За результатами конкурсного відбору, який завершився у квітні 2008 року, було видано ліцензії на мовлення на загальнонаціональному каналі мовлення багатоканальної цифрової телемережі МХ-4 десятьом телерадіоорганізаціям: ТОВ „Векта-плюс” (логотип „Класика”), ТОВ „Мирей” („Котигорошко”), ТОВ „Ді.Ком” („Мандрівник”), ТОВ „Лайкс” („К”), ТОВ „Інтер-Ківар” („Штепсель”), ЗАТ „Телеодин” („М2”), ТОВ „Емпасер Бізнес Брокерс – Україна” („5:0”), ТОВ „Футурама” („Берегиня”), ТОВ „Дотюей” („Цукор”), ТОВ „УНІАН ТБ” („УНІАН ТБ”).

Врахувавши звернення до Національної ради Президента України та Кабінету Міністрів України, Національна рада у квітні 2008 року ввормувала роботу телевізійних мікроретрансляторів, встановлених на території Автономної Республіки Крим.

З метою охоплення гірських селищ і віддалених населених пунктів Автономної Республіки Крим програмами загальнонаціональних телевізійних мовників до запровадження в Криму цифрового телебачення з ініціативи державного підприємства „Радіотелевізійний передавальний центр Автономної Республіки Крим” для трансляції програм загальнонаціональних телекомпаній в порядку, погодженому з Національною радою, було дозволено тимчасове використання телевізійних мікроретрансляторів, встановлених у восьми населених пунктах.

Завдяки зусиллям Національної ради та Національної комісії з питань регулювання зв’язку України, спрямованим на вирішення цього питання, у серпні 2008 року Кабінет Міністрів України прийняв Постанову про внесення змін до Плану використання радіочастотного ресурсу України, що дозволяє до 2010 року використовувати малопотужні передавачі.

Однак невизначеним залишається питання власності малопотужних передавачів, встановлених в окремих населених пунктах Автономної Республіки Крим. Національна рада запропонувала Державному комітету телебачення і радіомовлення України, у відомстві якого перебуває державне підприємство „Радіотелевізійний передавальний центр Автономної Республіки Крим”, унормувати питання власності на передавальні пристрої

та питання реєстрації суб'єктів інформаційної діяльності, причетних до експлуатації мікроретрансляторів, які мають наміри отримати відповідні ліцензії Національної ради.

Разом з тим, у жовтні 2008 року через низку порушень, зафіксованих у результаті перевірки, Національна рада визнала незадовільним виконання рішення „Про унормування роботи телевізійних мікроретрансляторів, встановлених на території Автономної Республіки Крим” з вини керівництва ДП „Радіотелевізійний передавальний центр Автономної Республіки Крим”. З огляду на це, Національна рада зобов'язала ДП „Радіотелевізійний передавальний центр Автономної Республіки Крим” привести діяльність телевізійних мікроретрансляторів у відповідність до рішень Національної ради. У разі невиконання цієї вимоги Національна рада може розглянути питання про скасування дозволів на використання мікроретрансляторів, встановлених в окремих населених пунктах Криму.

Також Національна рада вкотре звернула увагу керівництва ДП РТЩ Автономної Республіки Крим на необхідність привести реалізацію проекту з використання телевізійних мікроретрансляторів до вимог законів України „Про телебачення і радіомовлення”, „Про телекомунікації”, „Про радіочастотний ресурс”, а також на протиправність запровадження абонентської плати за програмні послуги, які при цьому можуть надаватися кримським телеглядачам.

Про ситуацію з виконанням рішення Національної ради про унормування діяльності телевізійних мікроретрансляторів, встановлених у Криму, Національна рада поінформувала Президента України, Раду національної безпеки і оборони України, Голову Верховної Ради Автономної Республіки Крим.

Ліцензування цифрового мовлення

Впровадження в Україні цифрового телерадіомовлення протягом 2008 року відбувалося відповідно до Плану розвитку національного телерадіоінформаційного простору та прийнятих рішень Національної ради.

Національна рада, визначаючи процес переходу на цифрове телерадіомовлення як одне з першочергових завдань, планувала свою діяльність таким чином, щоб до 2015 року перехід до європейських стандартів мовлення в країні було завершено. В Україні застосовуються такі стандарти цифрового телемовлення: ефірне телебачення – DVB-T, DVB-H, HDTV; супутникове телебачення – DVB-S, DVB-S2; кабельне телебачення – DVB-C, DVB-C2.

З метою отримання висновків щодо можливості та умов користування радіочастотним ресурсом України, відповідно до частини другої статті 22 Закону України „Про телебачення і радіомовлення”, Національна рада 19 травня 2008 року замовила Українському державному центру радіочастот (УДЦР) виконання робіт із планування мереж цифрового наземного телевізійного мовлення. Для реалізації першого етапу впровадження було

направлено 400 заявок для створення чотирьох покриттів цифровим телевізійним сигналом. З них 160 заявок для Закарпатської, 52 – Одеської, 16 – Сумської областей та 172 заявки для Автономної Республіки Крим.

За результатами розгляду подань Національної ради для створення першого суцільного шару покриття території України одночастотними синхронними мережами цифрового наземного мовлення УДЦР надав попередні розрахунки телевізійних каналів у межах контурів зон частотного планування першого етапу. Зважаючи на те, що забезпечення радіочастотним ресурсом є вирішальною умовою впровадження цифрового мовлення, Національна рада у липні 2008 року звернулася до УДЦР із проханням розрахувати необхідний для цілей регіонального та місцевого мовлення радіочастотний ресурс.

Національна рада постійно координує з УДЦР роботу з уточнення технічних характеристик майбутніх каналів мовлення. Отримані від Концерну РРТ у жовтні 2008 року уточнені дані розміщення висотних споруд на території Автономної Республіки Крим, Вінницької, Дніпропетровської, Житомирської, Кіровоградської, Львівської, Миколаївської, Одеської, Тернопільської, Хмельницької, Чернівецької та Херсонської областей направлено до УДЦР для прискорення розрахунків.

Відповідно до Плану розвитку національного телерадіоінформаційного простору, важливими організаційними заходами впровадження цифрового телерадіомовлення є визначення Державним комітетом телерадіомовлення України та Концерном РРТ технічної схеми роздачі сигналу, добудова необхідних антенно-щоглових споруд, обслуговування передавачів та антенно-фідерних систем; формування Національною радою каналів мовлення (мультиплексів), визначення провайдерів програмної послуги; визначення Національною радою розподілу програм у мультиплексах та параметрів їхнього розповсюдження.

Цифрове мовлення з використанням радіочастотного ресурсу України ліцензується як багатоканальне мовлення (частина п'ята ст. 23 Закону України „Про телебачення і радіомовлення”). Право на розповсюдження телерадіопрограм у багатоканальних телемережах мають суб'єкти господарювання, яким Національна рада видала ліцензію провайдера програмної послуги.

Підсумком практичної роботи Національної ради з впровадження цифрового телемовлення стало ухвалення низки рішень про створення цифрових загальнонаціональних багатоканальних телемереж МХ-1, МХ-2, МХ-3, МХ-5, МХ-6 у цифровому стандарті DVB-T (MPEG-4). Також Національна рада визначила телепрограми, які передбачено надавати у складі програмної послуги в цифрових багатоканальних телемережах МХ-1, МХ-2, МХ-3 у стандарті DVB-T (MPEG-4).

Рішенням Національної ради визначено провайдера програмної послуги цифрової загальнонаціональної багатоканальної телемережі (МХ-4) – ТОВ „Українська цифрова телемережа”, м. Київ. Створено цифрову

багатоканальну мережу, в якій, завдяки відповідному стандарту стиснення телевізійного сигналу, можна поширювати десять програм високої якості.

За результатами конкурсу право здійснювати мовлення у цифровій загальнонаціональній багатоканальній телемережі (МХ-4) отримали: ТОВ „Векта-плюс”, м. Київ (логотип „Класика”) – культурно-мистецька програма; ТОВ „Мирей”, м. Київ, (логотип „Котигорошко”) – дитяча програма; ТОВ „Ді.Ком”, м. Київ, (логотип „Мандрівник”) – пізнавальна програма; ТОВ „Лайкс”, м. Київ, (логотип: кінематографічна хлопка, на тлі якої розташована літера „К”) – програма кіно (телесеріал); ТОВ „Інтер – Ківар”, м. Київ, (логотип „Штепсель”) – гумористична програма, ЗАТ „Телеодин”, м. Київ, (логотип „М2”), ТОВ „Емпаєр бізнес брокерс-Україна”, м. Київ, (логотип „5:0”), ТОВ „Футурама”, м. Вишневе Київської обл., (логотип „Берегиня”), ТОВ „ДОТЮЕЙ”, м. Київ, (логотип „Цукор”), ТОВ „УНІАН ТБ”, м. Київ, (логотип „УНІАН ТБ”) – оригінальний проект.

Завдяки координації зусиль Національної ради, Державного комітету телерадіомовлення України, Українського державного центру радіочастот, Концерну РРТ та Національної комісії регулювання зв'язку розпочато впровадження цифрового мовлення. Створено цифрові загальнонаціональні багатоканальні мережі у стандарті DVB-T, визначено мовників у цих мережах. За результатами розгляду подань Національної ради для створення першого суцільного шару покриття території України одночастотними синхронними мережами цифрового наземного мовлення УДЦР надано висновки щодо використання виділених частот у межах контурів зон частотного планування.

Однак через довготривалу розробку УДЦР висновків щодо електромагнітної сумісності та необхідність здійснення міжнародної координації, визначення кінцевих результатів розрахунку цифрових телевізійних каналів ТОВ „Українська цифрова телемережа” змушене відтермінувати уведення в дію цифрової багатоканальної ефірної мережі для мультиплексу МХ-4.

У більшості європейських країн під час переходу від аналогового до цифрового формату мовлення громадяни з обмеженими фінансовими можливостями захищені законодавчо. Досвід країн Європи та США свідчить, що пріоритетом держави при розбудові цифрового телебачення є забезпечення населення перетворювачами цифрового сигналу. Окремі країни вводять преференції для виробників перетворювачів і телеприймачів, які можуть приймати телевізійний сигнал у встановленому стандарті.

Планом розвитку телерадіоінформаційного простору, розробленим та ухваленим відповідно до Закону України „Про телебачення і радіомовлення”, соціальну складову визначено як один із основних принципів впровадження цифрового телебачення, оскільки забезпечення доступу населення до програм у цифровому стандарті в разі непідготовленого відключення аналогового мовлення може призвести до соціальної напруженості. Ці підходи до впровадження цифрового мовлення Національна рада протягом звітнього року відстоювала у своїх зверненнях до вищих органів влади.

Забезпечення державної підтримки населенню під час впровадження цифрового телерадіомовлення є одним із чинників гарантування інформаційної безпеки держави. На виконання рішення Ради національної безпеки і оборони України від 21 березня 2008 року „Про невідкладні заходи щодо забезпечення інформаційної безпеки України”, введеного в дію Указом Президента України 23 квітня 2008 року за № 377/2008, задля припинення ввезення на митну територію України та виробництва в Україні телеприймачів, що не можуть приймати телевізійний сигнал у стандарті DVB-T/MPEG-4, Національна рада вносила пропозиції щодо створення економічних умов для виробництва якісного вітчизняного перетворювача цифрового сигналу. Це дозволило б знизити вартість цифрових декодерів, зробити їх доступними для придбання більшістю українських громадян.

Підходи Національної ради до запровадження цифрового телебачення дозволили, не чекаючи затвердження Державної програми та відповідного бюджетного фінансування, спільно з Держкомтелерадіо та Концерном РРТ розпочати відповідну роботу в регіонах.

3–4 липня 2008 року було здійснено апробацію доставки цифрового сигналу з мультиплексу, розміщеного в Києві, до міста Ізмаїла Одеської області. Внаслідок співпраці кількох підприємств цифровий сигнал було доставлено оптико-волоконними лініями та трансльовано експериментальним передавачем в Ізмаїлі. Завдяки здійсненим Національною радою заходам, спрямованим на недопущення втрати частини радіочастотного ресурсу, особливо у прикордонних регіонах, на 59 ТВК у 74-й цифровій зоні розпочато експеримент із тестового мовлення для натурних випробувань з метою перевірки охоплення території сигналом цифрового телемовлення у період з 20 серпня по 31 грудня 2008 року.

22 жовтня 2008 року рішенням Національної ради погоджено застосування на 41 ТВК у м. Києві цифрового стандарту HDTV (телебачення „високої чіткості”), а 28 жовтня 2008 року оголошено конкурс на отримання ліцензій на багатоканальне мовлення на цьому каналі.

Корисним для Національної ради став обмін досвідом з європейськими фахівцями в галузі впровадження цифрових стандартів мовлення, отриманий під час семінару, що проводився у рамках Проекту „Сприяння європейським стандартам в українському медійному середовищі” (організатори – Європейський Союз та Рада Європи).

Здійснені Національною радою заходи з практичного впровадження цифрового телерадіомовлення, на жаль, не знайшли підтримки в розробленій Міністерством транспорту та зв'язку України Державній програмі впровадження цифрового телерадіомовлення в Україні, затвердженій Постановою Кабінету Міністрів України 26 листопада 2008 року за № 1085.

Національна рада не підтримала рішення Міністерства транспорту і зв'язку протягом року внести зміни до Плану використання радіочастотного ресурсу України, оскільки вони не були викликані пріоритетними державними програмами і суттєво змінювали концепцію впровадження

цифрового телерадіомовлення в Україні, а отже, могли б стати загрозою інформаційній безпеці України.

Хоч Національна рада й не погодила проекти Міністерства транспорту і зв'язку України, вказуючи на їх суттєві вади і навіть на помилкові суто відомчі підходи, Кабінет Міністрів України Постановою № 942 вніс зміни до Плану використання радіочастотного ресурсу України щодо використання у смузі частот, які відповідають 65–67 телевізійним каналам, радіотехнології „Цифровий стільниковий радіозв'язок CDMA-800”.

Такі зміни створюють перешкоди для технологічного переходу телебачення на міжнародні стандарти мовлення, закріплені в Регіональній угоді (Женева-2006), укладеній відповідно до рекомендацій Міжнародного союзу електрозв'язку. Це може призвести до невиконання Україною зобов'язань стосовно раціонального, ефективного і економного використання радіочастотного ресурсу та впровадження на її теренах цифрового телерадіомовлення до 2015 року.

Постановою Кабінету Міністрів України № 1085 порушуються конституційні права громадян на інформацію, звужуються можливості вільного й відкритого обговорення суспільно важливих проблем через телебачення.

Указами Президента України № 1093/2008 та 1215/2008 зупинено дії постанов Кабінету Міністрів України від 22.10.2008 № 942 та від 26.11.2008 № 1085. На сьогодні це питання вирішується у Конституційному Суді України.

Ліцензування діяльності провайдерів програмної послуги

Національна рада в 2008 році продовжувала ліцензування провайдерів програмної послуги. Протягом першого кварталу спільно з Міністерством внутрішніх справ України та Державною податковою адміністрацією України було завершено підготовчу та організаційну роботу, спрямовану на забезпечення належних заходів реагування та припинення безліцензійної діяльності провайдерів програмної послуги.

У відповідності з рекомендаціями Президента України, висловленими під час зустрічі з членами Національної ради 12 грудня 2007 року, Національна рада провела низку спільних робочих нарад із державними органами телерадіоінформаційної галузі. За їх результатами вироблено спільну стратегію та підготовлено необхідні документи. Головні зусилля при ліцензуванні провайдерів програмної послуги спрямовувалися на приведення у відповідність з вимогами статті 42 Закону України „Про телебачення і радіомовлення” переліку програм у складі програмної послуги. З цією метою Національна рада, спираючись на експертні висновки, у квітні 2008 року визначила іноземні програми, зміст яких відповідає Європейській конвенції про трансграничне телебачення і ретрансляція яких на території України не

обмежується згідно зі статтею 42 Закону України „Про телебачення і радіомовлення”. Перелік цих програм постійно розширюється.

У зв'язку з численними звернення громадських об'єднань провайдерів програмної послуги було створено робочу групу для напрацювання спрощеної процедури ліцензування провайдерів програмної послуги. До її складу увійшли представники громадських об'єднань телерадіоінформаційної сфери, провідні фахівці медійної галузі, члени Національної ради.

У результаті напрацювань робочої групи Національна рада в жовтні 2008 року затвердила Положення „Про порядок видачі ліцензії провайдера програмної послуги, внесення змін до ліцензії провайдера програмної послуги та видачі дубліката ліцензії провайдера програмної послуги”. Цей документ дозволив значно спростити ліцензування провайдерів програмної послуги і засвідчив, що Національна рада готова співпрацювати з господарюючими суб'єктами телерадіоінформаційного простору. Ухвалення Положення продемонструвало здатність регуляторного органу знаходити компромісні рішення в інтересах галузі.

Серед інших особливостей ліцензування провайдерів програмної послуги викликають увагу такі:

1) анулювання ліцензій провайдера програмної послуги на підставі заяв (клопотання) ліцензіатів, зокрема в обласних центрах – Запоріжжя, Кіровоград, Полтава, Рівне, Тернопіль, Харків, Черкаси;

2) переоформлення ліцензій провайдера програмної послуги, зокрема в зазначених вище обласних центрах, після купівлі кількох кабельних телемереж одним власником і об'єднання їх у кожному населеному пункті під однією ліцензією;

3) видача ліцензій провайдера програмної послуги новим суб'єктам господарювання, зокрема таким, які до 2008 року працювали без відповідної ліцензії Національної ради;

4) збільшення кількості ліцензіатів – фізичних осіб: з 16 у 2007 році до 42 наприкінці 2008 року.

Протягом звітного періоду було видано 188 ліцензій провайдера програмної послуги, з них 132 – нових ліцензій і 56 переоформлених. (Для порівняння: 2007 року було видано 395 ліцензій провайдера програмної послуги).

Також ухвалено 85 рішень про внесення змін до ліцензії провайдера програмної послуги, відповідно до яких переоформлювалися додатки до ліцензії, без зміни бланка ліцензії.

Загальна кількість проліцензованих провайдерів програмної послуги збільшилася і становить 641. Їм видано 793 ліцензії з використанням ресурсів 730 багатоканальних кабельних телемереж.

46 провайдерів програмної послуги (7,2% від загальної кількості), переважно в обласних центрах, надають програмну послугу з використанням цифрового телебачення у стандарті передачі DVB-C зі стандартом стиснення MPEG-2.

У Вінниці, Дніпропетровську, Києві, Луганську, Львові, Маріуполі, Одесі, Полтаві та Харкові 15 провайдерів програмної послуги (2,3% від загальної кількості) працюють із використанням ресурсів мереж IPTV.

Загальна кількість багатоканальних кабельних телемереж і провайдерів програмної послуги, які працюють на підставі ліцензії Національної ради станом на 31.12.2008, наведена в таблиці 3.

Таблиця 3

Підсумки ліцензування провайдерів програмної послуги

№ з/п	Область, місто	Кількість	
		Проліцензованих провайдерів програмної послуги	Кабельних телемереж, які використовуються проліцензованими провайдерами програмної послуги
1	Автономна Республіка Крим	44	60
2	Вінницька	26	27
3	Волинська	1	5
4	Дніпропетровська	43	50
5	Донецька	99	106
6	Житомирська	21	22
7	Закарпатська	55	58
8	Запорізька	17	18
9	Івано-Франківська	14	15
10	Київ	24	14
11	Київська	28	32
12	Кіровоградська	15	17
13	Луганська	28	35
14	Львівська	33	44
15	Миколаївська	13	17
16	Одеська	47	60
17	Полтавська	16	22
18	Рівненська	9	14
19	Севастополь	3	3
20	Сумська	22	25
21	Тернопільська	7	7
22	Харківська	20	20
23	Херсонська	12	15
24	Хмельницька	14	14
25	Черкаська	12	12
26	Чернівецька	7	5
27	Чернігівська	11	13
ВСЬОГО		641	730

Стан розвитку каналів та мереж ефірного мовлення

Для потреб ефірного телемовлення в Україні задіяно 2607 радіочастот для телевізійного мовлення та 1021 радіочастота для радіомовлення. Залежно від території розповсюдження програм нині в Україні працюють:

а) у сфері телевізійного мовлення:

– 15 загальнонаціональних каналів телевізійного мовлення: Національна телекомпанія України; ТОВ „ТРК „Ера”, ТРК „Студія 1+1” у формі ТОВ, АТЗТ „Українська незалежна ТВ-корпорація” („Інтер”), ТОВ „Міжнародна комерційна ТРК” (ICTV), ЗАТ „Новий канал”, ЗАТ „ТРК „Україна”, ЗАТ „Міжнародний Медіа Центр – СТБ”, ЗАТ ТК „ТЕТ”, ЗАТ „ТелеОдин”, ТОВ „ТРО „Мульти Медіа Сервіс”, ПП у формі ТОВ „ТРК „НБМ”, ТОВ „ТС „Служба інформації”, ТОВ „ТРК „Експрес-Інформ”, ВАТ „ТК „Тоніс”;

– 5 регіональних каналів телевізійного мовлення: ВАТ „Київтелемонтаж”, ТОВ „Гравіс”, ЗАТ „ТРК „Люкс”, ТОВ „ТС „Астра-ТБ”, ДП „ТРК „Стерх” ТОВ „Рекламне агентство „Собор”;

– 210 місцевих каналів телевізійного мовлення;

б) у сфері радіомовлення:

– 15 загальнонаціональних каналів радіомовлення: НРКУ (мережі УР-1, УР-2, УР-3), ЗАТ „Наше Радіо”, ТОВ „ТРК „НБМ – Радіо”, ТОВ „ТРК „Медіа Маркет”, ТОВ „ТРО „Русское радио” – Україна”, АТ „Онікс”, ТОВ „ТРК „Клас”, ТОВ „ТРК „Радіо-Ера”, ЗАТ „РК „Гала”, ДП „ТРО „Довіра”, Українська корпорація телебачення і радіомовлення „ЮТАР”, ЗАТ „ТРК Люкс”, ТОВ „ТРК „Радіо-Кохання”;

– 8 регіональних каналів радіомовлення: ТОВ „Міжрегіональна асоціація теле- і радіомовників „Творче об'єднання „Нарт”, Компанія „Нова хвиля” у формі ПП, ТОВ „ТРК „Пілот-Україна”, ЗАТ „ТРК „Лідер”, ЗАТ „Студія „Європа плюс Україна”, АТЗТ ТРО „Раді.О”, ТОВ фірма „Волинь”, ТОВ „Радіо Шарманка”;

– 23 регіональні радіоканали, що працюють у межах окремих областей (регіонів);

– 301 місцеві канали радіомовлення.

Отримали ліцензії на мовлення у цифровому стандарті DVB-T у загальнонаціональній багатоканальній цифровій мережі МХ-4: ТОВ „Векта – плюс”, ТОВ „Мирей”, ТОВ „Ді.Ком”, ТОВ „Лайкс”, ТОВ „Інтер – Ківар”, ЗАТ „Телеодин” (М2), ТОВ „Емпаєр бізнес брокерс-Україна”, ТОВ „Футурама”, ТОВ „Дотюей”, ТОВ „УНІАН ТБ”.

Таблиця 4

Розбудова загальнонаціональних телеканалів на кінець 2008 року

№ з/п	Назва ТРО	Обсяг мовлення (год./добу)	Кількість частотних присвоєнь	Загальна потужність мережі (кВт)
1	Національна телекомпанія України / ТОВ „ТРК „Ера”	18,7/5,3	488	835,701
2	ТРК „Студія „1+1” у формі ТОВ	24	397	695,688
3	АТЗТ „Українська незалежна ТВ-корпорація” („Інтер”)	24	391	432,685
4	ТОВ „МКТ „ІСТV”	24	94	70,64
5	ЗАТ „Новий канал”	24	94	54,012
6	ЗАТ „ТРК „Україна”	24	106	39,41
7	ЗАТ „Міжнародний Медіа Центр-СТБ”	24	72	64,76
8	ЗАТ „ТК „ТЕТ”	24	87	52,32
9	ТОВ „Телестудія „Служба інформації”	24	79	36,01
10	ЗАТ „Телеодин”	24	47	35,91
11	ТОВ „ТРК „Експрес-Інформ” / Підприємство з іноземними інвестиціями у формі ТОВ „ТРК „НБМ”	24	39/37	24,55/ 24,35
12	ТОВ „ТРО „Мульти Медіа Сервіс”	24	27	28,0
13	ВАТ „Телеканал „Тоніс”	24	27	18,62
Всього		383,7	1987	2412,66

Таблиця 5

Розбудова регіональних телеканалів на кінець 2008 року

№ з/п	Назва ТРО	Обсяг мовлення (год./добу)	Кількість частотних присвоєнь	Загальна потужність мережі (кВт)
1	ВАТ „Київтелемонтаж”	24	29	9,35
2	ТОВ „Гравіс” (Кіно)	24	18	5,14
3	ТОВ „ТС „Астра-ТБ”	24	6	1,32
4	ЗАТ „ТРК „Люкс”	24	4	4
5	ДП „ТРК „Стерх” ТОВ „Рекламне агентство „Собор”	24	3	2,6
Всього			60	22,41

**Розбудова телевізійного мовлення у регіонах України
на кінець 2008 року**

Область	Загальна кількість частот	Кількість частот в обласному центрі	Загальна потужність (кВт)
Автономна Республіка Крим	293	20	174,25
Вінницька	152	16	133,45
Волинська	48	14	45,45
Дніпропетровська	124	17	105,51
Донецька	101	16	154,93
Житомирська	66	14	62,71
Закарпатська	202	10	79,67
Запорізька	84	17	115,4
Івано-Франківська	92	15	32,557
Київська	38	17	16,88
Кіровоградська	77	15	49,65
Луганська	131	16	135,55
Львівська	68	15	99,3
Миколаївська	124	17	34,39
Одеська	144	20	93,47
Полтавська	97	15	151,6
Рівненська	32	6	110,17
Сумська	56	12	103,94
Тернопільська	70	15	86,56
Харківська	132	19	162,08
Херсонська	64	15	39,122
Хмельницька	110	15	121,576
Черкаська	77	14	56,12
Чернівецька	108	14	35,914
Чернігівська	64	14	112,93
м. Київ	17	-	244,01
м. Севастополь	16	-	16,61
Всього	2607	372	2557,246

**Розбудова ефірних телевізійних мереж мовлення
обласних державних телерадіоорганізацій на кінець 2008 року**

ОДТРК	Кількість телевізійних каналів за ліцензією	Загальна потужність мережі (кВт)	Територія покриття (%)
Автономна Республіка Крим	23	2,83	65
Вінницька	18	3,51	69
Волинська	4	2,3	59
Дніпропетровська	5	6,8	81
Донецька	2	1,1	41
Житомирська	12	7,0	81
Закарпатська	11	0,89	35
Запорізька	8	4,4	73
Івано-Франківська	0	0	0
Київська	8	2,44	65
Кіровоградська	14	2,75	58
Луганська	18	4,4	84
Львівська	1	1,0	38
Миколаївська	15	2,04	55
Одеська	13	4,9	75
Полтавська	11	6,4	60
Рівненська	1	1,0	43
Сумська	2	1,1	41
Тернопільська	4	1,3	38
Харківська	7	4,3	68
Херсонська	7	1,6	50
Хмельницька	8	3,5	69
Черкаська	13	2,2	58
Чернівецька	2	1,01	41
Чернігівська	6	2,4	63
м. Київ	0	0	0
м. Севастополь	1	0,1	100
Всього	214	71,27	

Таблиця 8

**Розбудова загальнонаціональних радіоканалів мовлення
на кінець 2008 року**

№ з/п	Назва ТРО	Обсяг мовлення (год./добу)	Кількість частотних присвоєнь	Загальна потужність мережі (кВт)
1	НРКУ (УР-1)	19,4	174	4491,195
2	НРКУ (УР-2)	24	111	1778,98
3	НРКУ (УР-3)	19,3	57	1647,23
4	ТОВ „ТРК „НБМ-Радіо”	24	56	41,9
5	ТОВ „ТРК „Радіо-Ера”	24	38	26,65
6	АТ „Онікс”	24	37	27,3
7	ТОВ „ТРК „Медіа Маркет”	24	42	26,4
8	ЗАТ „Наше радіо”	24	31	38,3
9	ТОВ „ТРО „Русское радио” – Україна”	24	31	20,25
10	ТОВ „ ТРК „Клас”	24	27	16,65
11	ТОВ „ТРК „Радіо Кохання”	24	17	10,3
12	ДП „ТРО „Довіра”	24	19	17,95
13	ЗАТ „ТРК „Люкс”	24	17	15,0
14	ЗАТ „РК „Гала”	24	14	16,4
15	Українська корпорація телебачення і радіомовлення „ЮТАР”	24	14	19,15
	Всього	350,7	685	8193,655

Таблиця 9

Розбудова регіональних радіоканалів на кінець 2008 року

№ з/п	Назва ТРО	Обсяг мовлення (год./добу)	Кількість частотних присвоєнь	Загальна потужність мережі (кВт)
1	ТОВ "Міжрегіональна асоціація теле- і радіомовників "Творче об'єднання "НАРТ"	24	5	13,0
2	ПП "Компанія "Нова хвиля"	24	6	8,75
3	ТОВ "ТРК "Пілот-Україна"	24	5	6,0
4	ЗАТ "ТРК "Лідер"	24	3	6,2
5	ЗАТ "Студія "Європа плюс Україна"	4	7	5,4
6	АТЗТ ТРО "Раді.О"	24	4	7,5
7	ТОВ фірма "Волинь"	24	9	6,7
8	ТОВ "Радіо Шарманка"	24	8	5,6
	Всього	192	47	59,15

**Розбудова ефірних радіомереж мовлення
обласних державних телерадіоорганізацій на кінець 2008 року**

ОДТРК	Кількість частотних присвоєнь за ліцензією	Загальна потужність мережі (кВт)	Територія покриття (%)
АР Крим	0	0	0
Вінницька	1	10	25
Волинська	2	2	6
Дніпропетровська	2	14	32
Донецька	1	40	57
Житомирська	2	9	23
Закарпатська	5	1,21	4
Запорізька	3	4	12
Івано-Франківська	0	0	0
Київська	0	0	0
Кіровоградська	3	5,4	17
Луганська	1	1	3
Львівська	0	0	0
Миколаївська	1	5	14
Одеська	5	0,5	3
Полтавська	4	3,7	11
Рівненська	1	4	12
Сумська	4	1,5	6
Тернопільська	1	1	3
Харківська	1	4	12
Херсонська	1	5	14
Хмельницька	1	1	3
Черкаська	1	1	3
Чернівецька	3	38,5	56
Чернігівська	0	0	0
м. Київ	1	4	100
м. Севастополь	0	0	0
Всього	44	155,81	

**Розбудова мереж радіомовлення у регіонах України
на кінець 2008 року**

Область, регіон	Кількість частот, додатково введених 2008 року (ДХ,СХ, УКХ, ФМ)	Загальна кількість частот (ДХ,СХ, УКХ, ФМ)	Кількість частот в обласному центрі (ДХ,СХ, УКХ, ФМ)	Загальна потужність (кВт) (УКХ, ФМ)
Автономна Республіка Крим	26	101	23	58,07
Вінницька	10	52	21	36,6
Волинська	6	32	6	25,045
Дніпропетровська	9	64	28	72,02
Донецька	5	66	22	74,29
Житомирська	4	23	13	50,9
Закарпатська	10	40	11	32,24
Запорізька	4	55	23	56,555
Івано-Франківська	5	21	14	17,5
Київська	2	17	40	4,73
Кіровоградська	1	22	15	23,7
Луганська	12	42	22	44,15
Львівська	1	33	22	29,9
Миколаївська	7	28	21	27,75
Одеська	25	70	32	87,2
Полтавська	5	54	17	34,845
Рівненська	1	17	12	28,5
Сумська	6	30	14	37,9
Тернопільська	0	25	14	18,125
Харківська	6	44	28	47,25
Херсонська	3	20	16	34,2
Хмельницька	5	32	15	37,17
Черкаська	2	23	15	27,45
Чернівецька	5	21	12	25,45
Чернігівська	3	26	16	45,1
м. Київ	1	40	-	128,1
м. Севастополь	0	23	-	15,9
Всього	164	1021	472	1120,64

Відповідно до чинного законодавства, Національна рада регулює використання радіочастотного ресурсу України та подає відповідні замовлення на розробку висновків щодо електромагнітної сумісності радіоелектронних засобів мовлення. Ці висновки, а також дозволи на експлуатацію відповідних радіоелектронних засобів видаються Українським державним центром радіочастот суб'єктам господарювання за поданням Національної ради.

Таблиця 12

**Динаміка надходження частотних присвоєнь
для потреб телерадіомовлення**

Вид мовлення	2005 рік	2006 рік	2007 рік	2008 рік
Телебачення (цифрове)	—	—	—	58
Телебачення (аналогове)	54	—	—	—
Радіомовлення	130	4	71	84
Багатоканальне мовлення (МІТРС)	—	34	20	21
Всього	184	34	91	163

Перехід до цифрових стандартів мовлення відповідно до рекомендацій Міжнародного союзу електрозв'язку та згідно з Постановою Кабінету Міністрів України від 9 червня 2006 року № 815 „Про затвердження Плану використання радіочастотного ресурсу України” зумовили відсутність нових частотних присвоєнь для впровадження телевізійного аналогового мовлення. Змінами до цієї постанови від 20 серпня 2008 року було дозволено до 2010 року здійснювати присвоєння радіочастот засобам аналогового мовлення з випромінюваною потужністю до 10 Вт, що дало змогу Національній раді замовити у 2008 році висновки для аналогових малопотужних телевізійних передавачів.

**Кількість замовлених 2008 року висновків
щодо можливості та умов користування
новими частотними присвоєннями**

№ з/п	Область	Замовлено висновків			
		DVB-T	ТБ	PM	МІТРС (системи)
1	АР Крим	43	31	2	9
2	Вінницька	17	–	2	1
3	Волинська	7	–	5	–
4	Дніпропетровська	19	–	1	–
5	Донецька	11	–	1	5
6	Житомирська	13	–	1	–
7	Запорізька	17	–	–	2
8	Закарпатська	40	55	–	–
9	Івано-Франківська	16	20	5	2
10	Київська	15	–	2	–
11	Кіровоградська	16	–	4	–
12	Луганська	20	–	1	5
13	Львівська	29	68	25	1
14	Миколаївська	30	–	1	–
15	Одеська	33	–	1	–
16	Полтавська	20	–	–	1
17	Рівненська	8	–	2	–
18	Сумська	8	–	–	–
19	Тернопільська	13	–	–	–
20	Харківська	18	–	–	1
21	Херсонська	11	–	4	–
22	Хмельницька	25	–	1	–
23	Черкаська	14	–	2	–
24	Чернівецька	33	41	2	–
25	Чернігівська	13	–	–	3
26	м. Київ	2	–	–	–
27	м. Севастополь	1	3	1	–
	Всього	492	218	63	30

**Кількість здійснених 2008 року подань Національної ради
до Українського державного центру радіочастот
стосовно висновків щодо електромагнітної сумісності
радіоелектронних засобів мовлення та дозволів на їхню експлуатацію**

№ з/п	Область	Кількість подань Національної ради			
		ТБ	РМ	МІТРИС	„Теле-село”
1	Автономна Республіка Крим	12	4	1	—
2	Вінницька	4	4	—	—
3	Волинська	5	3	—	—
4	Дніпропетровська	7	5	—	—
5	Донецька	6	5	—	—
6	Житомирська	4	—	—	—
7	Запорізька	2	—	—	—
8	Закарпатська	3	3	1	—
9	Івано-Франківська	3	4	—	—
10	Київська	4	—	—	—
11	Кіровоградська	3	2	—	—
12	Луганська	2	1	—	—
13	Львівська	4	2	—	—
14	Миколаївська	4	1	—	—
15	Одеська	10	8	—	—
16	Полтавська	5	2	—	—
17	Рівненська	2	1	—	—
18	Сумська	4	2	—	1
19	Тернопільська	4	3	—	—
20	Харківська	4	3	—	—
21	Херсонська	3	2	—	—
22	Хмельницька	4	3	—	—
23	Черкаська	2	2	—	—
24	Чернівецька	3	—	—	—
25	Чернігівська	3	—	—	—
26	м. Київ	4	7	—	—
27	м. Севастополь	4	1	—	—
	Всього	115	68	2	1

Обсяги ліцензійного збору в 2008 році

Нарахування ліцензійного збору в 2008 році здійснювалося відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 05.06.1995 № 392 „Про розміри грошових зборів за видачу телерадіоорганізаціям ліцензій на право користування каналами мовлення” та до Положення про порядок розрахунку

та сплати телерадіоорганізаціями грошового (ліцензійного) збору за видачу ліцензії (дубліката ліцензії), за внесення змін до ліцензії на мовлення, а з липня 2008 року – на підставі Методики розрахунку розмірів ліцензійного збору за видачу, продовження, переоформлення та видачу дубліката ліцензії на мовлення та ліцензії провайдера програмної послуги.

Останній документ було розроблено на виконання статті 31 Закону України „Про телебачення і радіомовлення”. Принципи нарахування ліцензійного збору враховують ресурсний потенціал мережі мовлення, потужність радіоелектронних засобів мовлення, особливості кожного способу розповсюдження програм та метод модуляції (аналоговий, цифровий). Однак бурхливий розвиток національного телерадіопростору, подальше впровадження цифрового мовлення та новітніх інформаційних технологій вимагають нині внесення змін до чинної Методики.

На підставі ухвалених Національною радою 1264 рішень про ліцензування у 2008 році було нараховано ліцензійний збір за видачу, продовження та переоформлення ліцензій на мовлення (ефірне, проводове, кабельне, супутникове) та провайдера програмної послуги на загальну суму 42 млн. 592 тис. грн. До Державного бюджету надійшло у 2,3 разу більше коштів, ніж попереднього року. Сума ліцензійного збору, перерахованого до Державного бюджету 2008 року, є найбільшою за час існування Національної ради.

Таблиця 15

Динаміка надходження коштів до Державного бюджету за видачу, продовження та переоформлення ліцензій на телерадіомовлення протягом 2005 – 2008 років

Рік	Надходження коштів до Державного бюджету (тис. грн.)
2005	4370,8
2006	11919,9
2007	18424,2
2008	42592,0
Разом	77306,9

Суттєве зростання розміру ліцензійного збору у звітному році пов'язане насамперед із ліцензуванням цифрового багатоканального мовлення та переоформленням ліцензій на мовлення у зв'язку з продовженням термінів їх дії. За видачу ліцензій на мовлення у загальнонаціональній цифровій телемережі МХ-4 перераховано ліцензійний збір від 10 телерадіоорганізацій в сумі 5261,9 тис. грн., за продовження ліцензій загальнонаціональним телерадіоорганізаціям ЗАТ „ТРК „Україна” та ЗАТ „ТРК „Люкс” – 2580,6 тис. грн.

Згідно з планом переходу на цифрове мовлення, було видано дві ліцензії провайдера програмної послуги - на цифрових загальнонаціональних

каналах мовлення багатоканальних телемереж МХ-4 та МХ-6. Ліцензійний збір за видачу цих ліцензій становить 13201,0 тис. грн. Це вплинуло і на показник середньої вартості однієї ліцензії провайдера програмної послуги.

Крім того, 2008 року було проведено чотири конкурси на отримання ліцензій на мовлення з використанням вільних телерадіоканалів, а також конкурс на отримання ліцензій на мовлення на загальнонаціональному каналі мовлення багатоканальної телемережі МХ-4. Відповідно до статті 26 Закону України „Про телебачення і радіомовлення”, Національна рада вимагала підтвердження намірів та зобов'язань щодо власних пропозицій до конкурсу на отримання ліцензії та перерахування грошового внеску під конкурсну гарантію. Грошовий внесок під конкурсну гарантію учасників, які не стали переможцями конкурсу, в сумі 3024,6 тис. грн. зараховано до Державного бюджету.

Таблиця 16

Структура ліцензійного збору за 2007-2008 рр.

	Спосіб розповсюдження телерадіопрограм чи передач	Показники за 2007 р.			Показники за 2008 р.		
		Кількість оформлених рахунків	Сума надходжень (тис.грн.)	Середній розмір плати за ліцензію (тис. грн.)	Кількість оформлених рахунків	Сума надходжень (тис.грн.)	Середній розмір плати за ліцензію (тис. грн.)
1	Ефірне мовлення	271	13446,6	49,6	705	14381,7	20,4
2	Проводове мовлення	88	33,1	0,4	79	9,0	0,1
3	Кабельне мовлення	76	80,2	1,1	57	1307,7	22,9
4	Провайдер програмної послуги	383	3540,6	9,2	266	17583,1	66,1
5	Супутникове мовлення	39	1259,4	32,3	78	1832,2	23,5
6	Мовлення з використанням систем типу „Телевізійне село”, МІТРІС, MMDS	26	64,3	2,5	9	39,1	4,3
7	Цифрове мовлення				67	7438,9	111,0
8	Плата за видачу дублікатів ліцензій				3	0,3	0,1
	Всього за рік	883	18424,2	20,9	1264	42592,0	33,7

Загальна кількість виданих рахунків збільшилася з 883 до 1264, або в 1,43 разу.

Кількість виданих рахунків за видачу, продовження і переоформлення ліцензій на мовлення та ліцензій провайдера програмної послуги за 2005–2008 роки

Рік	Кількість виданих рахунків
2005	388
2006	510
2007	883
2008	1264

Найбільшу частку в загальній кількості рахунків (понад 55%) становлять рахунки за видачу чи переоформлення ліцензій на ефірне мовлення. Це пов'язано з проведенням у 2008 році конкурсів на отримання ліцензій на мовлення з використанням вільних телерадіоканалів. Лише на сплату грошового внеску під конкурсну гарантію було оформлено 241 рахунок.

Порівняно з 2007 роком, у звітний період кількість оформлених рахунків на отримання ліцензії на супутникове мовлення збільшилася з 19 до 28, а рахунків на внесення змін до діючих ліцензій – з 20 до 50. Відповідно збільшилися й надходження ліцензійного збору.

Різниця між кількістю оформлених рахунків та виданих ліцензій пояснюється видачею окремих рахунків на сплату грошового внеску під конкурсну гарантію, перехідними рахунками, оформленими наприкінці звітного року, та об'єднанням ліцензій.

Протягом 2008 року бралася плата за видачу дубліката ліцензії. Видано 3 дублікати, за які сплачено 255 гривень.

За оформлення свідоцтва про державну реєстрацію нараховувалася плата в розмірі п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. Протягом року оформлено 21 рахунок на оплату цієї послуги, за якими на поточний рахунок Національної ради надійшло 1,8 тис. гривень.

Надходження до Державного бюджету України від ліцензійного збору значно перевищують видатки Національної ради за бюджетною програмою КПКВК 6441010 „Керівництво та управління здійсненням контролю у сфері телебачення і радіомовлення”, відповідно до якої здійснюється фінансування наглядових та регуляторних повноважень.

**Динаміка надходження ліцензійних зборів
до Державного бюджету України
та видатків фінансування Національної ради за 2005–2008 роки**

	2005 (тис. грн.)	2006 (тис. грн.)	2007 (тис. грн.)	2008 (тис. грн.)	Всього за 2005–2008 роки (тис. грн.)
Надходження коштів до Державного бюджету (ліцензійний збір)	4370,8	11919,9	18424,2	42592,0	77306,9
Фінансування Національної ради за бюджетною програмою КПКВК 6441010 „Керівництво та управління здійсненням контролю у сфері телебачення і радіомовлення”	6215,4	14991,0	17782,0	23672,9	62661,3

Аналізуючи динаміку надходження до Державного бюджету України ліцензійного збору та фінансування Національної ради, можна зробити висновок, що Національна рада працює самоокупно та поповнює державну скарбницю.

Проблемні питання ліцензування телерадіомовлення

Національна рада – єдиний в Україні орган, уповноважений ухвалювати рішення щодо визначення умов ліцензії на право користування каналами мовлення. Більшість ліцензійних умов формуються у процесі конкурсного відбору і є одним з головних чинників при визначенні переможця. Оскільки право на використання певних каналів мовлення, обсяг і час мовлення, потужність передавача, територія розповсюдження програм встановлюються саме ліцензією, внесення змін до неї лише за заявою телерадіоорганізації суперечить принципам ліцензування. У чинному законодавстві немає норм про обов'язковість ухвалення Національною радою рішень про внесення змін до ліцензій телерадіоорганізацій на підставі поданих ними заяв.

Водночас триває негативна практика підміни судами виключних повноважень Національної ради, що є дестабілізаційним чинником у розвитку вітчизняного інформаційного простору. За відсутності унормованого підходу судів до цієї проблематики створюється серйозна загроза розподілу обмеженого радіочастотного ресурсу держави приватними бізнесовими структурами, а не уповноваженими державними органами.

Деякі телерадіоорганізації намагаються перекласти на суд функції та повноваження Національної ради (позовні заяви про зобов'язання Національної ради видати ліцензії та/або внести до них зміни, які передбачають вписування в раніше отримані ліцензії даних про нові технічні засоби з частотними присвоєннями), що є абсолютно неправомірним з огляду на ст. 19 Конституції України та на норми Закону України „Про Національну раду України з питань телебачення і радіомовлення”.

2008 року всупереч виключній компетенції Національної ради прийнято судові рішення щодо шести адміністративних справ за позовами до Національної ради, предметом яких є оскарження її рішень з приводу результатів конкурсів.

Мотивація позивачів у справах, за якими криються наміри поза конкурсом отримати в користування додатковий радіочастотний ресурс, зводиться до того, що, на їхню думку, чинне законодавство вимагає проведення конкурсного відбору тільки під час видачі ліцензії, а внесення змін до ліцензій може відбуватися без конкурсу. При цьому позивачі вдаються до підміни понять, зазначаючи у позовних заявах, що їхні вимоги стосуються не долучення до ліцензії інформації про нові канали мовлення, а розширення існуючих каналів через доповнення їх відомостями про нові технічні засоби із зазначенням частотних присвоєнь і території розповсюдження сигналу. Згоду Національної ради на укладання договорів щодо прорахунку нових каналів мовлення між ДЦ „Укрчастотнагляд” і позивачами останні розцінюють як згоду регуляторного органу чи як його рішення про розбудову каналу мовлення та як підставу для розширення каналу мовлення без проведення конкурсу.

Показовою є ситуація, що склалася в результаті втручання судових інстанцій у процес ліцензування радіокомпанії "Онiкс".

Рішенням Господарського суду м. Києва від 11.03.2005 у справі № 6/177 було задоволено позовну заяву АТ "Онiкс" про зобов'язання Національної ради внести зміни до ліцензії позивача. Суд зобов'язав Національну раду надати позивачу право на користування двома новими каналами мовлення. Своє рішення суд мотивував тим, що дані, які позивач вимагає додати до ліцензії компанії, не є даними про нові канали мовлення. Суд дійшов висновку, що канали мовлення, право на користування якими передбачено ліцензією позивача, слід розглядати як одне ціле, що становить канал мовлення позивача, який може бути розширений за його власним бажанням. Таким чином, суд зобов'язав Національну раду надати телерадіоорганізації право на користування каналами мовлення без проведення конкурсу, що є грубим порушенням права та обмеженням можливостей інших учасників інформаційного ринку. Ухвалою Київського апеляційного господарського суду від 19.04.2005 постанову щодо цієї справи залишено без змін.

Прийняті 11.03.2005 рішення у справі № 6/175 за позовом АТ "Онiкс" та у справі № 6/176 за позовом ТОВ ТРК "Клас" в цілому є аналогічними до попереднього.

На сьогодні проблема підміни судами виключних компетенцій Національної ради залишається відкритою. Ці справи судами вищої інстанції повернуто на новий розгляд до суду першої інстанції (Господарський суд м. Києва). При повторному розгляді справ у Господарському суді м. Києва та в суді апеляційної інстанції висновки вищих судів ігноруються – ухвалюються рішення, аналогічні тим, що вже були скасовані.

В іншій справі, № 2-13/3896-2008А, Господарський суд Автономної республіки Крим зобов'язав Національну раду ухвалити рішення про продовження ТОВ „Студія „Артекс” терміну дії ліцензії, вказавши, що рішення підлягає негайному виконанню. А йшлося про радіочастоти, які взагалі не прораховувалися частотними органами відповідно до норм законодавства, не виставлялися на конкурс і свого часу дісталися цій радіокомпанії в результаті низки нині підтверджених порушень та маніпуляцій.

Таке рішення суду повністю суперечить нормам як процесуального, так і матеріального права, оскільки Національну раду було позбавлено права на оскарження спірного питання (ст. 185 КАС України). Крім того, суд, усупереч порядку продовження терміну дії ліцензії на мовлення, передбаченого ст. 33 Закону України „Про телебачення і радіомовлення”, вказав Національній раді, які саме відомості необхідно внести в продовжену судом ліцензію. Відтак, суд узяв на себе функції і повноваження Національної ради щодо ліцензування телерадіомовлення.

Задовольняючи позови приватних телерадіоорганізацій, суди фактично порушують статтю 19 Конституції України та статті 14, 18, 24 Закону України „Про Національну раду України з питань телебачення і радіомовлення”, статті 9, 23, 24, 25 Закону України „Про телебачення і радіомовлення”, за якими до виключних повноважень Національної ради належить право ліцензування телерадіомовлення.

Зобов'язуючи Національну раду надавати позивачам у користування нові канали мовлення, суди відмінюють при цьому конкурсний порядок надання права на користування каналами мовлення.

Такі судові рішення створюють загрозу інформаційній безпеці держави, спричиняють перерозподіл телерадіопростору за тіншовими схемами, створюють підґрунтя для корупційних дій.

Оскільки зберігається практика розгляду судових позовів з такими вимогами до Національної ради, то існує і небезпека обмеження (усунення) держави від здійснення повноважень не тільки щодо ліцензування телерадіомовлення та розвитку каналів мовлення, а й від будь-якого контролю з боку держави у сфері телерадіомовлення.

З метою усунення проблем, що виникають на практиці, та невідповідності деяких законів чинному законодавству у сфері інформаційної безпеки України, Національна рада в 2008 році підготувала законопроект, який покликаний урегулювати здійснення цим конституційним органом наглядових та регуляторних повноважень.

Законопроектом пропонується внести низку змін до Закону України „Про телебачення і радіомовлення”, оскільки цей закон регулює відносини, що виникають у сфері телевізійного та радіомовлення на території України, визначає правові, економічні, соціальні, організаційні умови їх функціонування, спрямовані на реалізацію свободи слова, прав громадян на отримання повної, достовірної та оперативної інформації, на відкрите і вільне обговорення суспільних питань.

Пропонується також доповнити цей закон новою термінологією, а деякі терміни викласти в новій редакції. Реалізація положень цього законопроекту після його ухвалення не потребує внесення змін до інших законів України.

Національну раду наділено правом застосування санкцій до порушників законодавства. Закон України „Про телебачення і радіомовлення” передбачає норму, згідно з якою до телерадіоорганізацій та провайдерів програмної послуги можуть бути застосовані такі санкції:

- оголошення попередження;
- стягнення штрафу;
- подання до суду справи про анулювання ліцензії.

Розміри штрафів встановлюються Національною радою за погодженням з Кабінетом Міністрів України, відповідно до законодавства.

Закон України „Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності” визначає повноваження органів державного нагляду (контролю) щодо здійснення контролю та вжиття заходів реагування.

Так, зокрема, закон передбачає право органу державного нагляду (контролю) надавати (надсилати) суб'єктам господарювання обов'язкові для виконання приписи про усунення порушень і недоліків, накладати штрафні санкції та вживати заходи, передбачені законом.

Водночас практика застосування заходів впливу до порушників законодавства про телебачення і радіомовлення обмежується оголошенням попереджень та зверненням до суду про анулювання ліцензій.

Застосування таких заходів впливу обмежує як права державного органу, так і права суб'єктів господарювання у сфері телерадіомовлення.

Ще в листопаді 2006 року Національна рада ухвалила рішення, яким встановлено, що розмір штрафу, який застосовується до телерадіоорганізацій у разі порушення ними вимог цього закону або ліцензійних вимог, не може перевищувати 25 відсотків розміру штрафу в разі порушення ними вимог Закону України „Про телебачення і радіомовлення”.

Відповідно до цього рішення, у звітному періоді було розроблено проект Постанови Кабінету Міністрів України „Про стягнення з телерадіоорганізацій та провайдерів програмної послуги штрафу в разі порушення ними вимог Закону України „Про телебачення і радіомовлення” та ліцензійних вимог” і подано його на погодження до Антимонопольного комітету України, Державного комітету України з питань регуляторної політики, Міністерства юстиції України.

Через певну неузгодженість у роботі міністерств і відомств, причетних до окресленої ділянки роботи, поки що не вдалося реалізувати цей нормативний акт, однак триває робота з його доопрацювання.

Прийняття Постанови Кабінету Міністрів України „Про стягнення з телерадіоорганізацій та провайдерів програмної послуги штрафу в разі порушення ними вимог Закону України „Про телебачення і радіомовлення” та ліцензійних умов” допоможе вирішити такі питання:

- встановлення Національною радою розмірів штрафів до порушників законодавства про телебачення і радіомовлення;
- здійснення Національною радою посиленого нагляду за діяльністю суб'єктів господарювання у сфері телерадіомовлення.

Таким чином, ухвалення цього документа буде сприяти належному виконанню телерадіоорганізаціями і провайдерами програмної послуги зобов'язань, передбачених чинним законодавством України, та створить для державного органу ефективний механізм впливу на порушників закону.

2008 року Національна рада з метою надання можливості ліцензіатам позасудового скасування санкції „Оголошення попередження” як засвідчення усунення порушень, зафіксованих попередніми перевітками, запровадила процедуру скасування цієї санкції.

ІІІ. ЗДІЙСНЕННЯ НАГЛЯДОВИХ ТА РЕГУЛЯТОРНИХ ПОВНОВАЖЕНЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ

Моніторинг телерадіоорганізацій

Упродовж звітнього періоду Національна рада виконувала законодавчо визначені функції контролю за програмним наповненням загальнонаціональних, мережевих телерадіоканалів, а також регіональних та місцевих мовників. Цьому значною мірою сприяла скоординована діяльність представників Національної ради в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі і працівників регіональних секретаріатів Національної ради.

Технічні можливості моніторингового центру Національної ради дозволяють проводити постійний цілодобовий моніторинг усіх ефірних теле- та радіоканалів, що здійснюють мовлення в Києві (в тому числі ефірного цифрового телебачення формату DVB-T), програм супутникового телебачення і радіо іноземних та вітчизняних телерадіоорганізацій. Цього року моніторинговий центр дооснащено, що дало можливість не лише записувати мовлення всіх загальнонаціональних ефірних телерадіокомпаній, а й одночасно архівувати програми. Так, нині протягом доби здійснюється запис та архівування:

- 30 радіоканалів;
- 16 каналів ефірного телебачення;
- 2 каналів DVB-T (ефірно-цифрове телебачення);

- 8 супутникових каналів.

Архівні записи зберігаються до 40 діб. У разі необхідності запис окремих програм можна зберігати до 3-х років.

У 2008 році моніторинговим центром проведено низку моніторингів загальнонаціональних телерадіоорганізацій за певними параметрами: дотримання вимог законодавства про мови та норм щодо квот національного аудіовізуального продукту, стан виконання окремих рішень Національної ради, дотримання Правил мовлення у дні жалоби (трауру), виконання ліцензійних зобов'язань щодо дитячих передач та аудіовізуальних творів, розрахованих на дитячу аудиторію тощо.

Суттєво покращилося матеріально-технічне забезпечення секретаріатів представників Національної ради. У містах Донецьку, Запоріжжі, Луганську, Львові, Одесі, Рівному, Сімферополі й Харкові встановлено 8 стаціонарних моніторингових центрів, які можуть одночасно здійснювати запис чотирьох теле- і двох радіопрограм. Секретаріатам також передано в користування 6 переносних комплектів оперативного регіонального моніторингу з відповідним програмним забезпеченням.

Упродовж року працівниками секретаріатів здійснено моніторинг програмного наповнення 1123 ліцензіатів Національної ради, що становить майже 90% загальної кількості телерадіоорганізацій України.

Комплексний підхід до організації процесу моніторингу мовлення сприяв зростанню якості його проведення, що, своєю чергою, зумовило конкретні позитивні зміни в програмному наповненні телерадіокомпаній.

Перевірки телерадіоорганізацій

Оскільки наглядова функція є однією з визначальних у діяльності Національної ради, з метою чіткої організації роботи в цьому напрямі було створено відділ планування перевірок телерадіоорганізацій. Це дало можливість збалансувати графіки проведення планових перевірок та відповідним чином розподілити навантаження у разі необхідності здійснення позапланових перевірок.

За останні два роки у 2,5 разу зменшилася кількість зафіксованих порушень законодавства України та умов ліцензії в частині використання вітчизняного аудіовізуального продукту, майже на третину скоротилися порушення програмної концепції мовлення.

Показово, що у процесі приведення телерадіоорганізаціями рекламної діяльності до законодавчих вимог також спостерігаються позитивні тенденції: лише у 6% перевірених компаній, зафіксовано ознаки порушення Закону України „Про рекламу”.

Перевірки діяльності телерадіоорганізацій проводяться Національною радою на підставі Інструкції про порядок здійснення перевірок телерадіоорганізацій України, затвердженої рішенням Національної ради №69 від 24.01.2007. Усього в 2008 році здійснено 398 перевірок діяльності

телерадіоорганізацій, результати яких розглянуто на засіданнях Національної ради, у тому числі 203 планових і 195 позапланових.

Підставами для планових перевірок є закінчення визначеного статтею 36 Закону України „Про телебачення і радіомовлення” терміну дії ліцензій телерадіоорганізацій (для ефірного мовлення та багатoprogramного мовлення в багатоканальних телемережах – не менше 7 років, для супутникового, проводового, кабельного мовлення – не менше 10 років) та завершення року мовлення телерадіоорганізації з дня видачі ліцензії.

Проведено перевірки 133 телерадіоорганізацій, які відпрацювали перший повний календарний рік після отримання ліцензії, та 70 телерадіокомпаній, термін дії ліцензії яких закінчувався.

Підставами для позапланових перевірок є звернення громадян, органів державної влади, відповідні дані моніторингу Національної ради, інформація членів Національної ради або представників Національної ради і керівників секретаріатів про ознаки порушень ліцензіатом умов ліцензії та вимог законодавства України.

За скаргами громадян та зверненнями міністерств і відомств, органів місцевого самоврядування здійснено 12 позапланових перевірок. 120 телерадіоорганізації перевірено внаслідок зафіксованих моніторингом ознак порушень законодавства та умов ліцензії, 40 – за інформацією членів Національної ради або фахівців апарату Національної ради про факти незадовільної роботи компаній, 16 позапланових перевірок проведено на виконання відповідних рішень Національної ради. Також здійснено 7 позапланових перевірок на підставі заяв телерадіоорганізацій про скасування санкції – „оголошення попередження”.

Контроль за дотриманням телерадіоорганізаціями ліцензійних умов та умов ліцензій

За звітний період зафіксовано ознаки порушень чинного законодавства та умов ліцензій у роботі 123 телерадіоорганізацій. Відтак статистика дає підстави для припущень, що з кожних дванадцяти вітчизняних компаній одна працює поза правовим полем.

У результаті розгляду матеріалів перевірок на засіданні Національної ради 118 телерадіоорганізаціям оголошено попередження, подавалися позови до суду про анулювання ліцензій на мовлення на 5 телерадіоорганізацій (ТОВ ТРК „Суми-Транс-теле-сервіс”, м. Суми, ТОВ „ТРК „Сумські кабельні телемережі”, м. Суми, ПП ТРК „Сюзерен”, м. Суми, ТОВ „ТРК „Клас”, м. Київ, ЗАТ „Воля кабель”, м. Київ).

Застосовуючи до телерадіоорганізацій санкції за виявлені порушення умов ліцензії та чинного законодавства, Національна рада керувалася виключно нормами законодавства у сфері телебачення і радіомовлення, що забезпечувало адекватність застосованих до телерадіоорганізацій санкцій виявленим порушенням. При незначних порушеннях умов ліцензії або чинного законодавства Національна рада у своїх рішеннях вказувала

керівництву телерадіоорганізацій на необхідність усунення порушень та здійснювала контроль. Усі рішення щодо застосування санкцій до телерадіоорганізацій Національна рада ухвалювала на своїх засіданнях, дотримуючись вимог Законів України „Про Національну раду України з питань телебачення і радіомовлення”, „Про телебачення і радіомовлення” стосовно процедури розгляду питань, із врахуванням пояснень представників телерадіокомпаній, прозоро й неупереджено. Всі засідання Національної ради відбуваються за присутності зацікавлених сторін.

Найтипівішими порушеннями в діяльності телерадіоорганізацій, зафіксованими під час перевірок, були:

- недотримання умов ліцензії щодо виконання окремих пунктів програмної концепції (44 телерадіоорганізації);
- недотримання норм рекламного законодавства (25 телерадіоорганізацій);
- недостатні обсяги програм власного або вітчизняного виробництва (16 телерадіоорганізацій);
- недотримання умов ліцензії у частині мови ведення передач (16 телерадіоорганізацій);
- порушення законодавства про захист суспільної моралі (2 телерадіоорганізації);
- інші порушення (6 телерадіоорганізацій).

Найтипівіші порушення ліцензійних умов і умов ліцензій та вимог чинного законодавства, виявлені у діяльності провайдерів програмної послуги:

- недотримання умов ліцензій у частині „загальна концепція програм для ретрансляції” (57 телеорганізацій);
- відсутність угод на право розповсюдження програм (5 телеорганізацій);
- незабезпечення можливості отримання абонентами програм універсальної програмної послуги у повному обсязі (13 телеорганізацій);
- ретрансляція іноземних програм, зміст яких не адаптовано до вимог законодавства України (14 телеорганізацій).

Представники Національної ради в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі провели велику організаційну роботу, спрямовану на недопущення ретрансляції в кабельних мережах іноземних програм, зміст яких потребує адаптації до вимог законодавства України. Зокрема, впродовж року ними проведено більше ста нарад, де розглядалися питання, пов'язані з діяльністю провайдерів програмної послуги.

На сьогодні залишаються проблемними питання адаптації іноземних телеканалів до вимог вітчизняного законодавства у галузі реклами (відсутність документів і в провайдерів, і в дистриб'юторів, які засвідчували б оплату реклами на території України), авторських і суміжних прав (підтвердження права трансляції на території України та наявність прокатних посвідчень), дотримання законодавчих норм у сфері захисту суспільної

моралі (наявність аудіовізуальних позначок класифікації кіно- та відеопродукції).

На виконання рішення Ради національної безпеки і оборони України від 21.03.2008 „Про невідкладні заходи щодо забезпечення інформаційної безпеки України” та Указу Президента України № 377/2008, враховуючи рекомендації Комітету Верховної Ради України з питань свободи слова та інформації та зважаючи на визначені законодавством повноваження щодо здійснення наглядових функцій, Національна рада протягом року провела низку заходів, спрямованих на створення й розповсюдження телевізійних і радіопрограм вітчизняного виробництва, а також на посилення контролю за дотриманням телерадіоорганізаціями вимог законодавства стосовно частки національного продукту в загальному обсязі мовлення та обов’язкової частки мовлення українською мовою.

Упродовж останніх трьох років спостерігається прогресивна тенденція щодо збільшення відсотка державної мови в програмному наповненні телерадіокомпаній.

Таблиця 19

**Ведення передач українською мовою
в ефірі вітчизняних телекомпаній у 2006-2008 роках**

Рік	Відсоток передач українською мовою
2006	55
2007	77
2008	85

Таблиця 20

**Ведення передач українською мовою
в ефірі провідних вітчизняних радіокомпаній у 2006-2008 роках**

Рік	Відсоток передач українською мовою
2006	43,5
2007	60,5
2008	89

Таблиця 21

**Частка україномовних пісень в ефірі
провідних вітчизняних радіокомпаній у 2006 - 2008 роках**

Рік	Частка україномовних пісень, %
2006	10,3
2007	30
2008	55

2008 року Національна рада ухвалила рішення про застосування санкції у вигляді попередження до 16 телерадіоорганізацій, що порушували ліцензійні умови в частині мови ведення програм і передач або порушували мовне законодавство при трансляції реклами:

- ДП „Радіо Вояж”, м. Луганськ (рішення № 1021 від 28.05.2008);
- ДП „Квант” ВАТ „Атомсервіс”, м. Южноукраїнськ Миколаївської обл. (рішення № 127 від 30.01.2008);
- ТОВ ТК ”АТВ при Одеській національній академії зв’язку (ОНАЗ) ім. О. С. Попова”, м. Одеса (рішення № 1120 від 18.06.2008);
- ЗАТ ТРК „Дитинець”, м. Чернігів (рішення № 920 від 14.05.2008);
- ВАТ „Київтелемонтаж”, м. Київ (рішення № 735 від 09.04.2008);
- АТЗТ „Українська незалежна ТВ-корпорація”, м. Київ (рішення № 811 від 23.04.2008);
- ТОВ „Районна телестудія телебачення”, Автономна Республіка Крим (рішення № 704 від 09.04.2008);
- ТРК „Ніка” у формі колективного малого підприємства, Автономна Республіка Крим (рішення № 823 від 23.04.2008);
- ТОВ ТРК „Неаполь”, Автономна Республіка Крим (рішення № 1014 від 28.05.2008);
- ТОВ „Радіостанція „Не спати”, Автономна Республіка Крим (рішення № 1016 від 28.05.2008);
- ТРО ТОВ КТРК „Девком”, Автономна Республіка Крим (рішення № 706 від 09.04.2008);
- ТОВ „ТРК „Лик-ТБ”, м. Лисичанськ Луганської обл. (рішення № 2239 від 17.12.2008);
- Чернівецька асоціація комерційної телекомпанії „ТВА”, м. Чернівці (рішення № 921 від 14.05.2008);
- ПП Фірма „Лямін”, м. Київ (рішення № 918 від 14.05.2008);
- ТОВ „ТРК „Кіно ТВ”, м. Київ (рішення № 970 від 23.05.2008);
- ТОВ „ТРК „Жиса Плюс”, м. Сімферополь (рішення № 2042 від 19.11.2008).

Зважаючи на ситуацію з мовленням в окремих регіонах, останнім часом Національна рада, оголошуючи конкурс на отримання ліцензії на мовлення з використанням вільних радіоканалів, зазначає, що обов’язковими конкурсними умовами є ведення передач українською мовою, обсяг музичних творів вітчизняного виробництва має становити не менше 50% від загального обсягу мовлення, а обсяг музичних творів вітчизняних виконавців українською мовою – не менше 40%. Однак, слід визнати, що навіть ці, реальні для виконання показники не були виконані багатьма телерадіокомпаніями.

Проблемною залишається ситуація щодо вживання державної мови та використання національного продукту в багатоканальних мережах (кабельне телебачення).

Реалізуючи визначені законодавством повноваження щодо наглядових функцій, враховуючи рекомендації Комітету Верховної Ради України з

питань свободи слова та інформації, Національна рада здійснювала контроль за виконанням суб'єктами телерадіоінформаційного простору норм законодавства про захист прав телеглядачів і радіослухачів від негативного впливу аудіо- та відеопродукції, яка пропагує насильство, жорстокість та неповагу до особистості.

Здійснюючи контроль за програмним наповненням ефіру телерадіоорганізацій України, Національна рада неодноразово фіксувала наявність програм (передач), зміст яких мав ознаки порушення законодавства про захист суспільної моралі. Усі виявлені програми чи передачі такого змісту надавалися Національною радою до Національної експертної комісії України з питань захисту суспільної моралі з проханням надати додатковий експертний висновок щодо їхнього змісту. Якщо ознаки порушення Закону України „Про захист суспільної моралі” підтверджувалися, Національна рада розглядала такі факти на засіданнях, вживаючи до телерадіокомпаній відповідні заходи у межах своїх повноважень.

Упродовж 2008 року Національна рада надіслала понад 20 звернень до Національної експертної комісії України з питань захисту суспільної моралі стосовно відповідності змісту програм і передач, які транслювалися в ефірі і загальнонаціональних, і регіональних та місцевих телерадіокомпаній, нормам чинного законодавства.

У лютому 2008 року до Національної ради зверталася низка громадських організацій, об'єднань, партій, окремі глядачі щодо трансляції в ефірі таких телекомпаній, як Черкаська обласна державна телерадіокомпанія, Вінницька громадська ТРК „Вінниччина”, Полтавська ТРК „Місто” фільму „Момент істини”, в якому стверджується, що окремі представники органів влади та українські політики сприяють поширенню фашистської ідеології в Україні.

З метою отримання висновків про достовірність історичних фактів та правомірність тверджень, що містяться у фільмі „Момент істини”, а також висновків щодо відповідності змісту фільму законодавству України про захист суспільної моралі та наявності законних підстав для його трансляції у телеєфірі, Національна рада звернулася до Інституту історії України НАН України, Національної експертної комісії України з питань захисту суспільної моралі, Українського інституту національної пам'яті, Служби безпеки України. Ці державні установи підтвердили необ'єктивність, упередженість, заангажованість фільму „Момент істини” та наявність у його змісті ознак порушень вітчизняного законодавства. У своєму висновку Національна експертна комісія України з питань захисту суспільної моралі зазначає, що, згідно зі статтею 2 Закону України „Про захист суспільної моралі”, в Україні забороняється виробництво і розповсюдження продукції, яка пропагує війну, національну та релігійну ворожнечу, фашизм та неофашизм, принижує або ображає націю чи особистість, пропагує неповагу до національних та релігійних святих. Відповідно до цих висновків, Національна рада рекомендувала телеорганізаціям України утриматися від трансляції фільму „Момент істини”.

Також Національна рада зверталася до Комісії з проханням надати висновки щодо відповідності змісту програм, передач, окремих відеоматеріалів законодавству про захист суспільної моралі та щодо правомірності їх трансляції в ефірі таких телеканалів:

- ДКП ТРК „Київ” – рекламні відеоролики, які подавалися як соціальна реклама;

- ТОВ „Міжнародна комерційна телерадіокомпанія” (ICTV) – передача „Голі та смішні”, передача „Надзвичайні новини”, передача „Максимум”, серіал „Леся+Рома”, передача „Надзвичайні новини”, передача „Українці афігенні”, фільм „Скалолазка”;

- АТЗТ „Українська незалежна ТВ-корпорація” („Інтер”) – концерт М. Галкіна „Мы снова вместе”, фільм „Кремень”, передача „Вечірній квартал”, фільм „Перекладачка”;

- ЗАТ „ТелеОдин” (М1) – передача „Погода”, відеокліп „Возьми меня” дуету „Крем’L”, мультсеріал „Сімпсони”;

- ТОВ „Телестудія „Служба інформації” (НТН) – передача „Клуб нічки”, передача „Речовий доказ”, передача „Свідок”, передача „Найвідоміші українські маніяки”;

- ЗАТ „Новий канал” – передача „Камеді Клуб”, телесеріал „Счастливы вместе”;

- ТОВ ТРК „Студія 1+1” – фільм „Горбата гора”, реклама чипсів „Санчо”;

- ТОВ „Гравіс” (СІТІ) – передача „Таємне життя жінок. Порно”;

- ВАТ „Київтелемонтаж” (К 1) – фільм „Дика орхідея”;

- ТОВ „Музичне телебачення” – мультсеріали „Південний парк” та „Бівес і Батхед”.

Згідно з висновками Комісії, зміст цих програм і передач порушує чинне законодавство про захист суспільної моралі. Зважаючи на ці висновки, Національна рада звернулася до телеканалів із вимогою припинити трансляцію зазначених передач або забезпечити трансляцію з дотриманням вимог Закону України „Про телебачення і радіомовлення”.

За порушення законодавства про захист суспільної моралі (трансляція програм, які можуть завдати шкоди фізичному, психічному чи моральному розвитку дітей та підлітків) рішенням Національної ради ПП Фірма „Лямін”, м. Київ, було оголошено попередження.

На підставі висновку Національної експертної комісії України з питань захисту суспільної моралі телекомпанії ТОВ „Гравіс” (СІТІ) за трансляцію передачі „Таємне життя жінок. Порно” також оголошено попередження.

У листопаді 2008 року на засіданні Національної ради було розглянуто питання „Про застосування обмежень щодо показу фільму „Кремень” в ефірі АТЗТ „Українська незалежна ТВ-корпорація”, м. Київ”, та вказано керівництву телекомпанії на обов’язковість застосування обмежень щодо показу цього фільму.

У червні 2008 року в ефірі ЗАТ „Регіональна телемовна компанія „Тоніс-Центр”, м. Харків, та АТ „Телерадіокомпанія „Сімон”, м. Харків, було

зафіксовано трансляцію фільму „Імперія добра”. Під час здійснення аналізу змісту цього фільму було встановлено, що у використаному в ньому відео- та аудіоматеріалі стосовно подій, пов'язаних з „помаранчевою революцією” в Україні, було намагання дискредитувати чинну українську владу та звинуватити її у змові з тодішнім президентом США, який начебто надавав моральну, політичну, фінансову підтримку певним політичним силам.

Експерти звернули увагу на те, що глядачеві було запропоновано лише один, кон'юнктурний погляд на події, факти, що суперечило нормам редакційного статуту щодо забезпечення точності, об'єктивності, неупередженості та збалансованості інформації, яка розповсюджується телерадіоорганізацією.

Національна рада рекомендувала телеканалам утриматися від трансляції фільму „Імперія добра”, виготовленого за межами України, оскільки його зміст міг викликати негативний резонанс та загострити протистояння у суспільстві, а також розцінюватись як некоректний крок до держави, з якою наша країна має дипломатичні відносини.

22 листопада 2008 року Національна рада здійснювала контроль за програмним наповненням телерадіоорганізацій відповідно до Указу Президента України № 856/2008 від 25.09.2008 „Про заходи у зв'язку з Днем пам'яті жертв голодоморів” та Правил ведення мовлення на теле- і радіоканалах у дні трауру (скорботи, жалоби) та дні пам'яті, затверджених Національною радою. Результати моніторингу загальнонаціональних, регіональних та місцевих телерадіоорганізацій засвідчили, що практично всі компанії внесли зміни до сітки мовлення, зважаючи на особливу тональність цього дня, а також підготували власні проекти, в яких засуджувалися події, що спричинили геноцид українського народу.

Засвідчила свою ефективність практика тематичних моніторингів.

Так, у розрізі здійснення нагляду за дотриманням телерадіоорганізаціями умов ліцензій щодо обсягу дитячих передач було здійснено низку відповідних моніторингів. Ліцензіями на мовлення 10 загальнонаціональних телекомпаній передбачено трансляцію програм для дитячої аудиторії. Проте, під час моніторингів програмного наповнення цих каналів було зафіксовано ознаки порушення ліцензійних умов щодо обсягу дитячих передач в ефірі таких компаній: ТОВ „ТРК „Ера”, ТОВ „Міжнародна комерційна ТРК” (ICTV), ТОВ „Телестудія „Служба інформації” (НТН). Зафіксовано порушення законодавства про рекламу під час трансляції телепродукції, розрахованої на дитячу аудиторію, а саме – переривання таких передач рекламою (ЗАТ „Новий канал”, ЗАТ „Телеканал „ТЕТ”, ТОВ ТРК „Студія 1+1”, ЗАТ ТРК „Україна”).

Національна рада постійно здійснює моніторинг реклами алкогольних напоїв у ефірі загальнонаціональних та регіональних телекомпаній. Результати моніторингу свідчать про дотримання переважною більшістю телекомпаній вимог чинного законодавства щодо розміщення такої реклами. Разом з тим, Національна рада зафіксувала ознаки порушень законодавства в змістовому наповненні реклами алкогольної продукції. У цих випадках

відеозаписи рекламних роликів направлялися до Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики для здійснення експертизи та вжиття відповідних заходів у разі підтвердження порушення вимог Закону України „Про рекламу”.

Відповідно до Закону України „Про кінематографію”, документом, який визначає умови розповсюдження і демонстрування фільмів на території України, є державне прокатне посвідчення, що видається Міністерством культури і туризму України. Національною радою зафіксовано факти демонстрування фільмів із порушенням встановленого порядку та умов і загальнонаціональними, і регіональними та місцевими телеканалами:

загальнонаціональні - Національна телекомпанія України, ТОВ „Міжнародна комерційна телерадіокомпанія” (ICTV), АТЗТ „Українська незалежна ТВ-корпорація” („Інтер”);

регіональні – ТОВ „Гравіс” („Кіно”), м. Київ, Кіровоградська ОДТРК, м. Кіровоград, ДКП ТРК „Київ”, м. Київ, ТОВ „Гравіс” (СІПІ), м. Київ, ТОВ ТРК „Кіно ТВ”, м. Київ;

місцеві – ТОВ „ТРК Вікка”, м. Черкаси, АТ ТОВ „ТРК „Вікторія”, м. Херсон.

До телекомпаній, в ефірі яких зафіксовано кінопоказ із ознаками порушень законодавства, Національна рада направила приписи з вимогою привести свою діяльність до вимог закону.

Порушення кінопоказу, які фіксувалися впродовж 2008 року в ефірі загальнонаціональних та регіональних телевізійних каналів, можна поділити на такі групи:

- невідповідність часу показу фільму віковій категорії, яку визначено державним прокатним посвідченням на право розповсюдження і демонстрування фільмів;

- невідповідність позначок обмеження глядацької аудиторії під час демонстрування фільмів обмеженням, зазначеним у прокатних посвідченнях;

- невідповідність часу виходу анонсів фільмів, що мають обмеження глядацької аудиторії;

- відсутність позначок обмеження глядацької аудиторії під час демонстрування фільмів.

Важливою проблемою залишається стан фільмопоказу та відсутність в ефірі телекомпаній якісних художніх і документальних фільмів, а також телесеріалів вітчизняного виробництва.

Національна рада внесла пропозиції стосовно змін до законодавства про створення сприятливих фінансових умов для виробництва національної кінопродукції.

Контроль за дотриманням телерадіоорганізаціями вимог законодавства щодо частки вітчизняного продукту в програмах (передачах)

З метою здійснення нагляду за дотриманням вітчизняними телерадіоорганізаціями вимог Закону України „Про телебачення і радіомовлення” Національна рада регулярно аналізує їх програмне наповнення. На постійному контролі перебуває діяльність вітчизняних телерадіомовників, які недостатню увагу приділяють наповненню ефіру національним аудіовізуальним продуктом.

Національна рада ухвалила низку дисциплінарних рішень щодо телерадіоорганізацій, в ефірі яких зафіксовано недостатній обсяг національного аудіовізуального продукту або музичних творів українських авторів чи виконавців. Було оголошено попередження:

- ТОВ „ТРК „Ностальгія”, м. Київ, рішення № 405 від 27.02.2008;
- ТОВ „ТРК „Кіно ТВ”, м. Київ, рішення № 970 від 23.05.2008;
- МКП ТРК „Вежа”, м. Івано-Франківськ, рішення № 696 від 09.04.2008;
- ТОВ „ТРК „Сатурн”, м. Умань, рішення № 838 від 23.04.2008;
- Чернівецька асоціація комерційної телекомпанії „ТВА”, м. Чернівці, рішення № 921 від 14.05.2008;
- ПП Фірма „Лямін”, м. Київ, рішення № 918 від 14.05.2008.

Проте в цілому динаміка використання телерадіокомпаніями національного аудіовізуального продукту є позитивною. Фактичні обсяги національного аудіовізуального продукту перевищують ліцензійні: в ефірі загальнонаціональних телекомпаній – в середньому на 12%, загальнонаціональних радіокомпаній – на 35%.

Порівняно з попереднім періодом, у 2008 році значно зменшилася кількість радіокомпаній, в ефірі яких було зафіксовано недостатній обсяг музичних творів українських авторів чи виконавців (менше 50%). Аналіз отриманих у результаті системних моніторингів даних свідчить також про те, що в національному ефірі не лише постійно збільшується обсяг вітчизняних музичних творів, а й підвищується їхня якість.

Контроль за дотриманням телерадіоорганізаціями вимог законодавства про рекламу і спонсорування

У питаннях контролю за дотриманням телерадіоорганізаціями вимог законодавства про рекламу і спонсорування Національна рада тісно співпрацює зі спеціальним уповноваженим центральним органом виконавчої влади у сфері захисту прав споживачів – Держспоживстандартом та його територіальними органами.

Упродовж року до Національної ради надходили численні звернення громадян про факти порушення Закону України „Про рекламу”. Здебільшого глядачі скаржилися на те, що художні фільми перериваються рекламними блоками з приєднаними до них анонсами, що значною мірою ускладнює

сприйняття фільму як цілісного твору, на спонсорство торгових марок, під якими випускається алкогольна продукція тощо. На зазначені факти порушень рекламного законодавства Національна рада невідкладно реагувала. Зазвичай телерадіоорганізаціям направлялися приписи з вимогою привести свою діяльність у відповідність до вимог законодавства про рекламу. У разі виявлення значних порушень рекламного законодавства Національна рада зверталася до Держспоживстандарту, оскільки адміністративні порушення у сфері реклами перебувають в його компетенції.

У зв'язку з набранням чинності 10 травня 2008 року Закону України „Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реклами”, враховуючи рекомендації Комітету Верховної Ради України з питань свободи слова та інформації, Національна рада активізувала контроль за дотриманням телерадіоорганізаціями рекламного законодавства, зокрема з урахуванням змін до статті 13 Закону України „Про рекламу”.

Здійснюючи протягом травня – грудня 2008 року моніторинг ефіру телерадіоорганізацій, Національна рада виявила ознаки порушення рекламного законодавства в діяльності низки ліцензіатів. Переважна кількість порушень стосувалася вимог закону щодо виділення контрастним кольором тексту попередження про шкідливість надмірного споживання алкоголю. Також зафіксовано недотримання законодавчої норми щодо розміщення провайдерами програмної послуги реклами у програмах та передачах іноземних телерадіоорганізацій.

Приписи щодо невідкладного усунення зафіксованих ознак порушень Закону України „Про рекламу” було направлено 17 телерадіоорганізаціям.

Упродовж 2008 року Національна рада під час розгляду матеріалів планових та позапланових перевірок оголосила попередження за порушення рекламного законодавства 24 телерадіокомпаніям:

- КП ТРК „Південна Зоря”, с. Менжинське Дніпропетровської обл.;
- ТОВ ТРК „САТ-плюс”, м. Слов'янськ Донецької обл.;
- ТОВ „Інформаційна Телерадіокомпанія „Схід-Плюс” м. Слов'янськ Донецької обл.;
- КП ТРК „Мелітополь”, м. Запоріжжя;
- ТОВ ТРК „Альянс”, м. Запоріжжя;
- Державна студія „Калуське міське телебачення”, м. Калуш Івано-Франківської обл.;
- ДП „Радіо-Вояж”, м. Луганськ;
- КП „Телекомпанія „Львів-ТБ”, м. Львів;
- ЗАТ „Телевізійні кабельні мережі „Всесвіт”, м. Первомайськ Миколаївської обл.;
- ТРК „Ефір-Р”, м. Одеса;
- Мистецько-інформаційний „РТВ – Центр „Вежа” у формі ТОВ, м. Конотоп Сумської обл.;
- ТОВ „PR-Агенція „Віта”, м. Херсон;
- ТОВ ТРК „Сатурн”, м. Умань Черкаської обл.;
- „Чернівецька асоціація комерційної телекомпанії „ТВА”, м. Чернівці;

- ТОВ „Телерадіомовна компанія „Унісон плюс”, м. Чернігів;
- АТЗТ „Українська незалежна ТВ-корпорація”(„Інтер”), м. Київ;
- ДКП ТРК „Київ”, м. Київ;
- ПП Фірма „Лямін”, м. Київ;
- ТРК „Північний Крим”, м. Армянськ Автономної Республіки Крим;
- ТРК „Ніка” у формі колективного малого підприємства, м. Міжводне Автономної Республіки Крим;
- ТОВ ТРК „Неаполь”, м. Сімферополь;
- ДТРК „Крим”, м. Сімферополь;
- ТОВ „Телевізійна компанія „Атлант СВ”, смт Октябрське Автономної Республіки Крим;
- ТОВ ТРК „Жиса плюс”, м. Сімферополь.

Керівникам чотирьох телерадіокомпаній також вказано на неприпустимість недотримання законодавства про рекламу. До 17 телерадіоорганізацій направлено приписи щодо невідкладного усунення зафіксованих ознак порушень Закону України „Про рекламу”.

2008 року ринок почав активно використовувати рекламні технології, які не мають регламентаційних норм у вітчизняному законодавстві (наприклад, телеторгівля, рекламні акції „product placement”, VTL тощо).

Останнім часом в Україні набули поширення передачі, призначені виключно для телеторгівлі. Законом України „Про телебачення і радіомовлення” не передбачено здійснення телеторгівлі, але Законом України „Про захист прав споживачів” визначено загальні вимоги до дистанційної торгівлі, однією з форм яких є телевізійна торгівля. У зв’язку з ратифікацією Верховною Радою України Європейської конвенції про транскордонне телебачення, яка унормувала телевізійну торгівлю, контроль за нею здійснюватиметься з урахуванням положень цього документа.

У період з травня по червень 2008 року було проведено моніторинг загальнонаціональних телеканалів стосовно розміщення в ефірі сюжетів, які мають ознаки прихованої реклами. За результатами моніторингу було встановлено, що після 18-ї год. щодня, крім вихідних, в ефірі телеканалів ЗАТ „Міжнародний Медіа Центр СТБ”, ЗАТ „Новий канал” та ТОВ „Міжнародна комерційна ТРК” (ICTV) транслювалися сюжети, що мали ознаки рекламної інформації і не були ідентифіковані як реклама. Відеоматеріали з ознаками прихованої реклами були направлені до Держспоживстандарту для проведення відповідної експертизи.

В ефірі ЗАТ „ТелеОдин” („М1”) зафіксовано, що реклама ідентифікувалася й чітко відокремлювалася лише наприкінці її трансляції. Початок реклами ідентифікувався за допомогою титрів „Далі реклама” в межах окремого програмного елемента (здебільшого музичного відеокліпу) і фактично ставав частиною відеоряду програми. Після отримання припису від Національної ради до ЗАТ „ТелеОдин” усунуло цей недогляд.

У листопаді 2008 року до Національної ради звернувся перший заступник Міністра внутрішніх справ України М. Ключев з приводу трансляції

в ефірі загальнонаціональних телекомпаній рекламного ролика торгової марки „Оболонь” під умовною назвою „Акція: „Оболонь” рулить”. Ця реклама розцінювалася як така, що подає відомості або закликає до дій, які можуть спонукати до нехтування засобами безпеки. Загальнонаціональним телекомпаніям було направлено приписи з рекомендаціями припинити трансляцію цих рекламних роликів.

На підставі інформації, наданої Національною радою Держспоживстандарту щодо зафіксованих ознак порушення телерадіокомпаніями законодавства про рекламу, цією державною установою розглянуто 23 справи.

З метою запобігання правопорушень з боку рекламодавців та розповсюджувачів реклами Держспоживстандартом було розпочато провадження у справі за ознаками порушення вимог статей 9 та 22 Закону України „Про рекламу” при розповсюдженні реклами алкогольних напоїв торгових марок „Prime”, „Nemiroff” та „Олімп” в ефірі ЗАТ „ММЦ-СТБ”.

Стосовно розміщення реклами алкогольних напоїв за поданням Національної ради Головним Київським міським управлінням у справах захисту споживачів було розпочато провадження у справі за ознаками порушення частини 7 статті 22 Закону України „Про рекламу” та замовлено експертизу у ВГО „Всеукраїнська рекламна коаліція” з приводу розміщення реклами алкогольних напоїв торгових марок „Sobieski” та „Житомирська на бруньках” в ефірі загальнонаціональних телеканалів України.

За фактами розміщення на телеканалах ЗАТ „Міжнародний Медіа Центр СТБ”, ЗАТ „Новий канал” та ТОВ „Міжнародна комерційна ТРК” (ICTV) прихованої реклами Держспоживстандартом розпочато провадження у справі, а також замовлено відповідну експертизу у ВГО „Всеукраїнська рекламна коаліція”.

За результатами моніторингу Національної ради у Держспоживстандарті розглядаються справи за ознаками порушення законодавства про рекламу ТОВ „Телестудія „Служба інформації” (телеканал „НТН”), ТОВ „Медіа Маркет” (радіокомпанія „ХІТ ФМ”), УК ТБ і РМ „Ютар” (радіокомпанія), ТОВ ТРО „Русское радио” – Україна”.

У зв’язку з набранням чинності з 1 січня 2009 року змін до Закону України „Про рекламу” Національна рада проводить моніторинг діяльності телерадіокомпаній стосовно дотримання нових законодавчих норм. Особлива увага при здійсненні моніторингу приділяється мові рекламної продукції, розміщеної в ефірі регіональних та місцевих мовників.

Контроль за дотриманням провайдерами програмної послуги норм законодавства України щодо адаптації змісту іноземних програм, що ретранслюються в кабельних мережах України

Відповідно до Закону „Про Національну раду України з питань телебачення і радіомовлення”, до її повноважень належить участь у розробці

й реалізації державної політики у сфері телерадіомовлення; здійснення аналізу стану телерадіомовлення в Україні; ухвалення рішень про створення та розвиток каналів мовлення, мереж мовлення, телемереж, які передбачають використання радіочастотного ресурсу та ін. Національна рада дбає про забезпечення інформаційних потреб громадян, захист інтересів держави, національних мовників, розвиток національної бази телебачення і радіомовлення.

Вітчизняна законодавча база у сфері телерадіомовлення поступово удосконалюється та приводиться у відповідність до загальноприйнятих світових норм.

Україна стала четвертою державою у пострадянському просторі (після Латвії, Литви, Естонії та Молдови), яка ратифікувала Європейську конвенцію про транскордонне телебачення, що свідчить про високий рівень розвитку національної телерадіоінформаційної сфери та готовність країни стати конкурентоспроможним учасником європейського телепростору. Метою створення цього міжнародного документа є сприяння трансляції і ретрансляції телевізійних програм, які відповідають європейським стандартам щодо дотримання основних прав людини, поваги до людської гідності, надання широкого вибору телепрограм для населення, зміцнення культурної спадщини Європи і розвиток аудіовізуальної творчості.

Конвенція визначає загальні норми, на основі яких телепрограми безперешкодно можуть бути присутні в транскордонному обігу. Програмам, які транслюються або ретранслюються мовниками, що перебувають під юрисдикцією країни-учасниці Конвенції і які можуть прийматися прямо чи опосередковано населенням в одній або більше країн-учасниць Конвенції, гарантується свобода прийому і не обмежується ретрансляція на території цих держав, за умови, що ці програми відповідають вимогам Конвенції.

Ратифікація нашою країною Конвенції про транскордонне телебачення цілком відповідає національним інтересам і зобов'язанням України як члена Ради Європи. З приєднанням до Конвенції полегшується доступ української аудіовізуальної продукції на європейський ринок.

Норми, регламентовані цим міжнародним документом, надають можливість Національній раді посилити свій вплив на телерадіоорганізації всіх видів мовлення у процесі приведення їхньої діяльності в правове поле. Зокрема, це стосується врегулювання ситуації з ретрансляцією провайдерами програмної послуги іноземних програм, не адаптованих до чинного законодавства нашої держави.

Закон України „Про телебачення і радіомовлення” містить вимогу щодо приведення змісту іноземних програм і передач до норм чинного вітчизняного законодавства (стаття 42 – „Ретрансляція телерадіопрограм та передач”):

„1. Ретрансляція телепрограм та передач, зміст яких відповідає вимогам Європейської конвенції про транскордонне телебачення, на території України не обмежується. Порядок ретрансляції регулюється цим Законом.

2. Суб'єкт господарювання, який перебуває під юрисдикцією України, має на меті здійснювати ретрансляцію і отримав на це дозвіл від правовласника (виробника), який не підпадає під юрисдикцію країни, що входить до Європейського Союзу, або країни, яка ратифікувала Європейську конвенцію про транскордонне телебачення, зобов'язаний адаптувати зміст призначених для ретрансляції програм до вимог законодавства України”.

Відповідно до Положення Національної ради про порядок ліцензування мовлення (кабельного) та здійснення ретрансляції телерадіопрограм та передач, при адаптації програм до чинного законодавства України необхідно враховувати вимоги чотирьох законів України, а саме: „Про захист суспільної моралі”, „Про авторське право та суміжні права”, „Про рекламу” та „Про телебачення і радіомовлення”.

Ця вимога стосується всіх без винятку іноземних програм і передач.

Зважаючи на побажання провайдерів програмної послуги, з метою полегшення їм підготовки ліцензійної документації Національна рада рішенням № 652 від 02.04.2008 року затвердила перелік іноземних програм, зміст яких відповідає вимогам Європейської конвенції про транскордонне телебачення і ретрансляція яких на території України не обмежується. До цього переліку було включено 34 іноземні програми. До кінця 2008 року низкою своїх рішень Національна рада доповнила цей перелік, який станом на 01.01.2009 р. охоплює 97 програм.

Рішенням № 1870 від 5 листопада 2008 року Національна рада, розглянувши звернення ЗАТ „Первый канал. Всемирная сеть” (Росія) про готовність виконати законодавчі умови, тимчасово дозволила провайдерам програмної послуги ретрансляцію програм „Первый канал. Всемирная сеть”, „Дом Кино”, „Музыка Первого”, „Время: далекое и близкое”, „ТелеНяня”, „Телекафе” до прийняття остаточного рішення щодо ліцензування цих програм в Україні. Питання про відновлення ретрансляції „REN-TV” вивчається фахівцями Національної ради.

Національна рада повідомила про зміну умов ретрансляції іноземних програм у кабельних мережах України всі зацікавлені сторони, зокрема:

- посольства країн, програми яких ретранслюються в кабельних мережах України;
- дистриб'юторів, які представляють іноземні програми країни;
- провайдерів програмної послуги, які діють в Україні.

Вимога приведення зарубіжних телевізійних програм у відповідність до вимог законодавства тих країн, де вони мають намір бути присутніми в кабельних мережах, – норма, якої дотримуються в усіх цивілізованих і правових країнах. Цього вимагає й Україна, вказуючи на обов'язковість дотримання вітчизняних законів щодо реклами, захисту суспільної моралі, авторських і суміжних прав, низки норм Закону України „Про телебачення і радіомовлення” та ін. Крім цього, повинна виконуватися ст. 8 Європейської конвенції про транскордонне телебачення, де йдеться про право відповіді на інформацію, яка поширюється іноземними мовниками.

Протидія адаптації змісту іноземних телевізійних програм до вимог законодавства України, зініційована окремими лідерами провайдерських об'єднань і спілок та підтримана деякими громадськими діячами й посадовцями у кількох регіонах України, набула політичного забарвлення. Деякі органи місцевого самоврядування дезорієнтували громадян твердженнями про адаптацію телепрограм за мовними ознаками, що не відповідало дійсності. Міські ради Донецька, Запоріжжя, Луганська, Херсона, Миколаєва, Одеси у своїх рішеннях або рекомендували, або зобов'язували провайдерів програмної послуги не припиняти ретрансляцію неадаптованих іноземних програм. І хоча проблемними залишалися 3-4 іноземні (в основному російські) телеканали з-поміж майже ста визнаних адаптованими, інформаційні засоби зазначених місцевих органів продовжували заявляти „про переслідування російських телеканалів”, „про русофобію”. Тоді, коли мовна проблема давно була знята як надумана тими ж таки захисниками інтересів могутніх кабельних об'єднань.

Оскільки такі дії органів місцевого самоврядування мали ознаки втручання в діяльність конституційного органу, Національна рада кваліфікувала це як потенційну загрозу національним інтересам та інформаційній безпеці України. Про ці події Національна рада інформувала Верховну Раду України, Президента України, Прем'єр-міністра України, Генеральну Прокуратуру України, Службу безпеки України, Раду національної безпеки і оборони України та інші державні органи. Такі рішення місцевих рад, ухвалені з перевищенням їх компетенцій, опротестовано органами прокуратури.

З метою вирішення питань із ретрансляції російських програм Національна рада провела низку зустрічей і консультацій з уповноваженими представниками Посольства Російської Федерації та керівниками провідних російських телеканалів.

Національна рада також отримала листа з МЗС Росії з пропозицією створити групу за участі компетентних фахівців української та російської телеіндустрії для вирішення питань ретрансляції російських програм і передач в Україні, а Національна рада, своєю чергою, запропонувала розглянути також питання поширення українських телепрограм у Росії. Ці кроки мають посприяти налагодженню порозуміння між двома сусідніми країнами у сфері телерадіомовлення, до чого Національна рада закликає іноземних мовників уже не один рік.

V. РЕАЛІЗАЦІЯ ПЛАНУ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОГО ТЕЛЕРАДІОІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ УКРАЇНИ

План розвитку національного телерадіоінформаційного простору України затверджено Національною радою в листопаді 2006 року. Він складається з двох частин: плану використання радіочастотного ресурсу, виділеного для телебачення і радіомовлення, де визначаються тенденції розвитку радіотехнологій телерадіомовлення, принципи розбудови мереж і

каналів мовлення, та вимог щодо змістового наповнення і співвідношення форматів мовлення у кожному з територіальних сегментів телерадіоінформаційного простору.

Розбудова телерадіоінформаційного простору України у 2008 році відбувалася передусім у напрямі розвитку новітніх технологій мовлення, визначених основними положеннями Плану розвитку національного телерадіоінформаційного простору, та на підставі Плану поетапного переходу телемовлення на цифрові стандарти мовлення.

На нинішньому етапі впровадження цифрового мовлення важливими чинниками для здійснення Національною радою заходів та ухвалення рішень з розвитку телерадіоінформаційної галузі стали Указ Президента України від 23.04.2008 № 377/2008 „Про невідкладні заходи щодо забезпечення інформаційної безпеки України”, відповідне рішення Ради національної безпеки і оборони України від 21.03.2008 та постанови Кабінету Міністрів України з питань розвитку сфери телерадіомовлення.

2008 року діяльність Національної ради спрямовувалася на вирішення проблемних питань впровадження цифрового телерадіомовлення. Першочерговими з-поміж них були заходи на забезпечення соціальної, технологічної та безпекової складових процесу переходу на цифрові технології мовлення.

Як передбачалося Планом поетапного переходу на цифрове телемовлення, в 2008 році на 49-му телевізійному каналі в м. Києві створено експериментальну цифрову мережу в стандарті DVB-H, яка на першому етапі дасть можливість власникам мобільних телефонів отримувати програми трьох телевізійних компаній. Результати експериментального мовлення у стандарті DVB-H у Києві стали підставою ухвалення Національною радою рішення про створення загальнонаціонального каналу мобільного телебачення та визначення у листопаді 2008 року провайдера програмної послуги у цій мережі – ТОВ „ТРК „Етер”, м. Київ.

Планом розвитку було визначено 2008 року перевести аналогові передавачі у цифровий режим мовлення в Закарпатській, у центрі та на сході Сумської та в південній частині Одеської областей (12, 51, 52, 70, 74 цифрові зони).

За участю Національної ради підприємствами Одеського обласного радіотелевізійного передавального центру побудовано експериментальну цифрову телемережу у 70-й та 74-й цифрових зонах. Створено технічну інфраструктуру мережі цифрового телемовлення з центрами у м. Ізмаїлі (70 зона) та у смт Сараті (74 зона), побудовано вежу в м. Кілії, модернізовано цифрові радіорелейні лінії. Внаслідок виконання значного обсягу робіт на базі Одеського ОРТПЦ за підтримки Національної ради та Одеської обласної державної адміністрації проведено експериментальну трансляцію у південно-західній частині Одеської області програм, включених до 2-го мультиплексу („Перший Національний”, „Студія 1+1”, „Інтер”, ICTV, „5 канал”, „Новий канал”, СТБ, „Україна”, НТН).

Відповідно до замовлення Національної ради, органами частотного планування здійснюється процедура міжнародної координації частотних присвоєнь, виділених Регіональною угодою „Женева-2006” для впровадження цифрового телемовлення, з країнами-сусідами. Довготривалість процесу міжнародного узгодження дещо затримує введення в дію цифрових каналів та відключення діючих аналогових передавачів.

З огляду на визначені Планом розвитку напрями розвитку багатоканального ефірного наземного мовлення типу МІТРС, у звітний період Національна рада видала ліцензію на створення багатоканальної ефірної мережі в Автономній Республіці Крим у діапазоні 11,7–12,5 ГГц, яка охоплює населені пункти східного узбережжя півострова. Впровадження такої системи значною мірою збільшить територіальне охоплення цифровими програмами населення Криму, поліпшить якість сигналу в зонах невпевненого прийому телевізійних програм.

Зміни до Плану розвитку національного телерадіоінформаційного простору, внесені 2008 року

Впровадження в Україні цифрового телерадіомовлення відбувається відповідно до затвердженої Регіональної угоди „Женева-2006” та розроблених цифрового та аналогового планів. В Україні застосовуються такі стандарти цифрового радіомовлення: ефірне телебачення – DVB-T, DVB-H, HDTV, супутникове телебачення – DVB-S, DVB-S2, кабельне телебачення – DVB-C, DVB-C2.

Відповідно до Плану розвитку телерадіоінформаційного простору України, визначено етапи впровадження стандарту DVB-T як соціального стандарту, що повинен замінити діючий аналоговий спосіб розповсюдження телепрограм.

У квітні 2008 року Національна рада внесла зміни до Плану розвитку в частині „Розвиток основних технологій телерадіомовлення”, змінивши розподіл загальнонаціональних цифрових каналів: 5 каналів (МХ-1–МХ-5) – стандарт DVB-T(MPEG-4), поляризація антени горизонтальна, 1 канал (МХ-6) – стандарт DVB-H, 2 канали (МХ-7–МХ-8) – стандарт HDTV. Визначено спосіб розповсюдження програм для каналу МХ-1 – кодований, канал МХ-5 призначено для місцевого мовлення.

У березні 2008 року Національна рада внесла зміни до „Рекомендацій щодо визначення мови програм і передач у програмних концепціях телерадіоорганізацій”, затверджених рішенням Національної ради № 317 від 14.04.2004.

Відповідно до цього документа, для загальнонаціонального мовлення у ліцензіях зазначається українська мова програм і передач; також може вказуватися мінімальний відсоток україномовних програм і передач – від 75% до 100%.

Як добровільна умова участі в конкурсному відборі та умова переоформлення ліцензії у частині „мова” запропоновано поступове збільшення обсягів україномовних програм і передач власного виробництва для загальнонаціонального теле- і радіомовлення та запровадження таких нормативів обсягів програм і передач, підготовлених українською мовою:

з 1 вересня 2009 року – не менше 80%;

з 1 вересня 2010 року – не менше 85%.

Аудіовізуальні твори, які транслюються іноземною мовою, обов'язково мають бути субтитровані державною мовою.

Для регіонального і місцевого мовлення у ліцензіях зазначається українська мова програм і передач; також може вказуватися мінімальний відсоток україномовних програм і передач – від 75% до 100% (залежно від мовно-етнічних особливостей відповідного регіону).

Якщо визначена територія поширення телерадіопрограм охоплює не моноетнічні та етнічно неоднорідні адміністративно-територіальні утворення (менше 2/3 етнічно однорідного населення), у ліцензії на мовлення, відповідно до програмної концепції телерадіоорганізації, можуть зазначатися, крім української, інші мови програм і передач. Обсяг цих програм і передач визначається рішенням Національної ради з урахуванням відомостей останнього перепису населення в цих регіонах і мовної ситуації в місцевому інформаційному просторі.

Відповідно до Рекомендацій, програми і передачі власного виробництва мають вестися державною мовою.

Програми і передачі власного виробництва телерадіоорганізацій можуть вестися іншими мовами в місцях компактного проживання осіб, які послуговуються регіональними мовами або мовами меншин, що потрапляють під дію ратифікованих Україною положень Європейської хартії регіональних мов або мов меншин. Обсяги цих програм і передач визначаються Національною радою і зазначаються в ліцензіях на мовлення.

З метою здійснення нагляду за дотриманням вітчизняними телерадіокомпаніями вимог Закону України „Про телебачення і радіомовлення” Національна рада постійно аналізує програмне наповнення вітчизняних телерадіоорганізацій.

Розглянувши звернення ТОВ „Радіостанція „Великий Луг”, м. Запоріжжя, щодо зміни територіальної категорії каналу мовлення, який охоплює населені пункти Токмак, Дніпрорудне та Запоріжжя, Національна рада ухвалила позитивне рішення та внесла радіостанцію „Великий Луг” до переліку телерадіоорганізацій, які здійснюють регіональне радіомовлення (в межах області). Ці зміни внесено до Плану розвитку в червні 2008 року.

До розділу Плану розвитку „Розвиток каналів та мереж телерадіомовлення” у червні 2008 року внесено зміни щодо впровадження технологій багатоканального мовлення типу „Телесело” та МІТРС. Вирішено вилучити умову „У разі неможливості прорахунку частотного ресурсу для DVB-T Національна рада направляє до УДЦР подання для прорахунку на вторинній основі частотного ресурсу для застосування

багатоканальних технологій „Телесело” та МІТРІС, а сам розділ доповнити таким текстом:

„Виконання Плану розвитку з використанням наявного частотного ресурсу для мовлення у стандарті DVB-T забезпечує більшу частину жителів України сучасним цифровим теле- та радіомовленням. Але стовідсоткове покриття всієї території країни DVB-T-мовленням як технічно, організаційно, так і фінансово надзвичайно складне завдання.

Для розвитку телевізійного мовлення на селі, в прикордонних територіях, територіях, де існують так звані тіньові зони, додатково до державної програми за підтримки місцевих державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування залучати комерційні телекомпанії.

Будівництво багатоканальних ефірних телемереж за технологіями МІТРІС, MMDS, „Телевізійне село” тощо за технічними розробками телерадіоорганізацій, які мають на меті вирішення питань телевізійного мовлення на селі, підтримується при одержанні ліцензій провайдера програмної послуги за умови пріоритету в програмній концепції вітчизняних телепрограм, що надаються телеглядачам на безкоштовній основі.

Телерадіоорганізаціям, які вже мають ліцензії провайдера програмної послуги з використання багатоканальних ефірних телемереж із головними та базовими станціями, при внесенні змін до ліцензії у зв'язку зі збільшенням кількості програм, зміною програмної концепції, надається перевага в ліцензуванні, за умови поширення території мовлення на сільську та проблемні щодо забезпечення мовленням території.

При формуванні обласних, районних планів розвитку телерадіоінформаційного простору залучати телерадіоорганізації, що мають кваліфікований кадровий потенціал, технічно та фінансово спроможні виконати поставлені завдання у визначені терміни.

При розбудові регіональних, обласних мереж комерційними телерадіоорганізаціями надається підтримка у співпраці з підприємствами Концерну РРТ щодо використання висотних споруд, оренди приміщень тощо.

Прорахунок висновків щодо ЕМС розбудови мереж у сільських районах виконується із застосуванням знижувальних коефіцієнтів до тарифів.

Розбудова мереж у сільських районах проводиться за сприяння, підтримки і узгодження з місцевими органами самоврядування та забезпечення їх дозвільними документами НКРЗ, УДЦР і Національної ради.

Планування розвитку телерадіопростору в межах області проводиться з визначенням термінів розбудови мереж, технології, джерел забезпечення фінансування будівництва, переліку соціальних завдань телерадіоорганізації, яка пропонує розбудову мереж у сільських районах.

Координаторами та ініціаторами із планування розвитку телерадіоінформаційного простору та підготовки й організації роботи у межах області можуть бути представники Національної ради України з питань телебачення та радіомовлення в областях спільно з представниками секретаріатів Національної ради”.

Завдання, визначені Планом розвитку національного телерадіоінформаційного простору на 2009 рік

2009 року здійснюватиметься подальший поступовий перехід до цифрового мовлення, відповідно до Плану поетапного переходу телемовлення на цифрові стандарти мовлення. Поетапний перехід визначено Планом розвитку національного телерадіоінформаційного простору як основний організаційний захід щодо впровадження цифрового мовлення в Україні.

Відповідно до Плану поетапного переходу телемовлення на цифрові стандарти мовлення, дії Національної ради спрямовуватимуться на впровадження цифрового мовлення у цифрових зонах II та III етапів. Координуватиметься робота з органами частотного планування в напрямі виділення частот, перерахунку звільнених аналогових частотних присвоєнь на цифрові, прорахунку каналів для запровадження технології „телебачення високої чіткості” у стандарті HDTV. Здійснюватимуться заходи щодо насичення зон перетворювачами цифрового сигналу, переведення аналогових передавачів у режим цифрового мовлення.

З метою забезпечення населення гірських та віддалених районів програмами вітчизняних мовників відбуватиметься подальший розвиток мереж мовлення із застосуванням аналогових малопотужних передавачів та мікрохвильових систем багатоканального мовлення.

Реалізація Плану розвитку першого етапу впровадження цифрового мовлення розпочалася на Одещині, а саме в 70 та 74 цифрових контурах.

На підставі тендеру, проведеного Управлінням морегосподарського комплексу, транспорту та зв'язку Одеської обласної державної адміністрації у листопаді 2008 року, визначено ринкову вартість перетворювача цифрового сигналу (75 доларів США). Вже в грудні 2008 року Одеська облдержадміністрація повідомила про постачання першої партії перетворювачів, які планується надати мешканцям населених пунктів, розташованих на території зазначених цифрових контурів.

Підготовку до переходу на цифрове телебачення в наступних 17 оптимальних цифрових зонах Національна рада розпочала із замовлення УДЦР робіт щодо розробки 492 телевізійних каналів для планування мереж цифрового наземного телевізійного мовлення чотирьох мультиплексів. Попередні результати розрахунків для перших шести контурів четвертого мультиплексу Національна рада отримала та передала провайдеру програмної послуги ТОВ „Українська цифрова телемережа”, м. Київ, для практичної реалізації.

Діяльність Національної ради з розбудови національного телерадіоінформаційного простору 2009 року буде також скерована на подальше виконання заходів із гарантування інформаційної безпеки країни, визначених Президентом України та урядом.

V. Дотримання вимог законодавства щодо участі іноземного капіталу в статутних фондах телерадіоорганізацій та вимог до установчих і статутних документів телерадіоорганізацій

Відповідно до статті 12 Закону України „Про телебачення і радіомовлення”, право на заснування телерадіоорганізацій як суб’єктів господарювання належить юридичним особам України та громадянам України, не обмеженим у цивільній дієздатності. Однак пунктом другим цієї статті заснування телерадіоорганізацій заборонено іноземним юридичним і фізичним особам та особам без громадянства.

Закон України „Про телебачення і радіомовлення” регламентує, що участь іноземних фізичних та/чи юридичних осіб у статутному фонді телерадіоорганізацій регулюється Господарським кодексом України. Тобто Закон України „Про телебачення і радіомовлення” містить відсильну норму. Разом з тим, Господарський кодекс України також містить відсильну норму щодо участі іноземних осіб у статутному фонді будь-якого суб’єкта господарювання, згідно з якою такі правовідносини регулюються Законом України „Про режим іноземного інвестування”. Останній, своєю чергою, не дає однозначної відповіді стосовно можливості заснування та діяльності в Україні телерадіоорганізацій з іноземними інвестиціями. Цей закон також містить посилання на норми спеціального нормативного акта, яким є Закон України „Про телебачення і радіомовлення”.

Таблиця 22

Перелік телерадіоорганізацій з іноземними інвестиціями

№ з/п	Назва телерадіоорганізації	Засновники	Власники
1.	ЗАТ “Міжнародний Медіа Центр - СТБ”, м. Київ	ТОВ ”Міжнародний Медіа Центр”, м. Київ; АТ „ТК ПРО-ТВ”, м. Київ; АТ „Авіаційна компанія ВІТА”, м. Київ; Корпорація „Інтерньюз, Нетуорк”, США	ЗАТ “ММЦ”, м. Київ; Корпорація „Інтерньюз Нетуорк”, США
2.	АТЗТ “Українська незалежна ТВ - корпорація”, м. Київ	Українська асоціація економічного співробітництва і розвитку “Діловий світ”, м. Київ; ВАТ “Громадське російське телебачення”, м. Москва, Росія; Фонд державного майна України, м. Київ; Фонд „200-річчя О. С. Пушкіна”, українське відділення, м. Київ	ТОВ „Український медіа-проект”, м. Київ; ВАТ „Перший канал”, м. Москва, Росія; ТОВ “Пегас Телебачення”, м. Київ

№ з/п	Назва телерадіоорганізації	Засновники	Власники
3.	ТОВ “Телерадіоорганізація “Русское радио”-Україна”, м. Київ	ЗАТ “Русское радио –Евразия”, м. Москва, Росія; ПП “ТРК “АТОЛЛ”, м. Новомосковськ Дніпропетровської обл.; ТОВ “Т.Т.Р.”, м. Київ; ПП „Роял Капітал”, м. Київ	ТОВ “Т.Т.Р.”, м. Київ; ПП “ТРК “АТОЛЛ”, м. Новомосковськ Дніпропетровської обл.; ЗАТ „Страхова компанія „Аура”, м. Дніпропетровськ; ПП „Роял Капітал”, м. Київ; ТОВ „Радіо Холдінг”, м. Київ
4.	ТОВ “Міжнародна комерційна телерадіокомпанія” (ICTV), м. Київ	Корпорація „СторіФерст Комм’юнікейшнз, Інк.”, США; Фонд державного майна України, м. Київ	ТОВ „ТВ-ХОЛДІНГ”, м. Київ
5.	ЗАТ “Телекомпанія “ТЕТ”, м. Київ	Козицький Євген Юрійович, громадянин України; Кохно Олександр Григорович, громадянин України; Бовсуновський Андрій Юрійович, громадянин України; Георгієвський Микола Сергійович, громадянин України; СП „Енран”, м. Київ	Суркіс Ігор Рахмільович, громадянин України; ТОВ „Інвестпроект”, м. Київ; Компанія „Suniflon Holding Limited”, Британські Віргінські острови; Компанія „Shonest Investments Limited”, Британські Віргінські острови; Ковалик Поліна Олександрівна, громадянка України
6.	ЗАТ “ТелеОдин”, м. Київ	ЗАТ “Один світ”, м. Київ; Компанія “Ей Пі Джи фінансінг лімітед”, Кіпр, м. Нікосія (Лефкосія)	ТОВ “ТРК “Український молодіжно-музичний канал М1”, м. Київ; ТОВ “Т.Т.Р.”, м. Київ; ПП “Вуличне телебачення”, м. Київ
7.	ТОВ “Телерадіокомпанія “Дивосвіт”, м. Київ	Глейзер Валерій Олександрович, громадянин України; Черніков Геннадій Васильович, громадянин України; ТОВ „Спільне Українсько-польське підприємство” Укращоу, ЛТД”	ТОВ „Метро радіо Плаза”, м. Київ; Компанія УМБХ Бродкаст Медіа Холдінгз Лімітед, Кіпр

№ з/п	Назва телерадіоорганізації	Засновники	Власники
8.	Підприємство з іноземними інвестиціями у формі ТОВ “Телерадіокомпанія “НБМ”, м. Київ	Квашук Олег Анатолійович, громадянин України; Снігур Василь Самуїлович, громадянин України; Підприємство з іноземними інвестиціями у формі ТОВ „Ніко пі-ер”, м. Чернівці; Компанія „Крістіан лімітед”, 2, Нассау, Багами	ВАТ „Закритий недиверсифікований корпоративний інвестиційний фонд „Прайм Ессетс Кепітал”, м. Київ; компанія „Агропродімпекс Сайпрус Лімітед”, Кіпр; ТОВ „Престиж груп”, м. Київ
9.	ТОВ „Телерадіокомпанія „Еммануїл”, м. Київ	ТОВ „Лепта”, м. Київ; Стівен Пол Вебер, громадянин США	ТОВ „Лепта”, м. Київ
10.	ТОВ „АР Ю М’ЮЗІК”, м. Київ	Компанія з обмеженою відповідальністю „Рашен М’юзік Телевіжн”, Ошен Авеню, Бруклін, Нью-Йорк, США; ТОВ „Група Укр-Медіа”, м. Київ; Кірнос Майя Дмитрівна, громадянка України	Компанія з обмеженою відповідальністю „Рашен М’юзік Телевіжн”, Бруклін, США; ТОВ „Група Укр.-Медіа”, м. Київ; Кірнос Мая Дмитрівна, громадянка України
11.	АТ “Телерадіокомпанія “Сімон”, м. Харків	АТ “Інвестор”, м. Харків; Фірма “Трівертон Інтернешнл Лімітед”, Ірландія, Дублін; АТЗТ “Сінтез” (з іноземними інвестиціями), м. Харків; Видавництво „Проспект”, м. Харків	ТОВ „Інвестиційна група „ДАД”, м. Харків; ТОВ „Давтян і К”, м. Харків; Туристична фірма „Дік Тур”, м. Харків; АТ „Давтян і К”, м. Харків
12.	ЗАТ “Наше Радіо”, м. Київ	ЗАТ „Прем’ер”, м. Київ; ЗАТ „Альфа капітал”, м. Київ	ЗАТ „Катапульта”, м. Київ; ТОВ „Метрорадіо Плаза”, м. Київ; Компанія УМБХ Бродкаст Медіа Холдінгз Лімітед, Кіпр
13.	ЗАТ “Радіокомпанія “Гала”, м. Київ	ЗАТ “Міра Ком Україна”, м. Київ; Дробот Олександр Петрович, громадянин України; Джозеф Чарльз Лемір, громадянин США	ЗАТ “Міра Ком Україна”, м. Київ

№ з/п	Назва телерадіоорганізації	Засновники	Власники
14.	ТОВ “Телестудія “Служба інформації”, м. Київ	ТОВ „Табачук”, м. Київ; Табачук Вадим Вадимович, громадянин України; АТ „SEZTECS Inc”, США	Компанія Міндон Холдінгз Лімітед, Кіпр; ТОВ „Український медійний ресурс”, м. Київ
15.	ТОВ „Телерадіокомпанія “Жиса”, Автономна Республіка Крим, м. Сімферополь	Живенко Сергій Олександрович, громадянин України	Живенко Сергій Олександрович, громадянин України; ТОВ „Главред-Медіа”, м. Київ; Компанія „СМЕ Медіа Ентерпрайзиз Б.В.”, Нідерланди
16.	ТОВ “Телерадіокомпанія “МАН”, м. Львів	Львівська міська громадська організація „Українсько-польське Медіа-Товариство”, м. Львів; КП „Підприємство редакції газети „Дзєннік Кійовскі”, м. Київ; Заяць Роман Володимирович, громадянин України; Пограничний Олександр Олександрович, громадянин України	ТОВ „Ер.Ем.Еф.”, м. Львів; АТ „Брокер ФМ”, Польща
17.	ТОВ “Радіо FM”, м. Донецьк	Володарський Володимир Давидович, громадянин України; Михайлов Микола Вікторович, громадянин України; Спектор Святослав Олександрович, громадянин України; Ясєв Сергій Олександрович, громадянин України; Єрмаков Євген Васильович, громадянин України; Гапоненко Володимир Федорович, громадянин України; ТОВ „Бізнес інформаційно-телевізійне агентство”, м. Донецьк	Корпорація Каміа Трейд Інк., Канада; АТЗТ “СТІМ”, м. Донецьк; Ясєв Сергій Олександрович громадянин України; Володарський Володимир Давидович, громадянин України
18.	АТЗТ „Телевізійна служба Дніпропетровська”, м. Дніпропетровськ	Управління комунальної власності Дніпропетровської міської ради; Надіон Євген Едуардович громадянин України; Білий Володимир Юрійович, громадянин України; Компанія „Ерроуділ Інвестмент Лімітед”, Кіпр	Управління комунальної власності Дніпропетровської міської ради; Надіон Євген Едуардович, громадянин України; Білий Володимир Юрійович, громадянин України; Компанія „Ерроуділ Інвестмент Лімітед”, Кіпр

Водночас Закони України „Про телебачення і радіомовлення” та „Про Національну раду України з питань телебачення і радіомовлення” зобов'язують цей конституційний орган контролювати порядок і обсяги іноземного інвестування в українські телерадіокомпанії. Національна рада здійснює постійний контроль та нагляд за дотриманням телерадіоорганізаціями вимог законодавства щодо частки іноземних інвестицій в їх статутному фонді. Її діяльність у цьому напрямі є відкритою, а відповідні рішення – доступними для суб'єктів інформаційних відносин.

VI. Засновники (власники) телерадіоорганізацій, оцінка стану конкуренції та рівня монополізації

Статтею 1 Закону України „Про телебачення і радіомовлення” визначено, що „власник телерадіоорганізації – це фізична або юридична особа, яка набула права власності на телерадіоорганізацію або частку її статутного фонду шляхом заснування чи в інший, передбачений законодавством спосіб”.

Стаття 12 Закону України „Про телебачення і радіомовлення” встановлює, що право на заснування телерадіоорганізацій як суб'єктів господарювання належить юридичним особам України та громадянам України, не обмеженим у цивільній дієздатності. Однак не всі суб'єкти господарювання можуть бути засновниками телерадіоорганізацій. Пунктом другим цієї статті заснування телерадіоорганізацій в Україні заборонено:

- органам державної влади та органам місцевого самоврядування, якщо рішення про їх створення або положення про них не передбачає повноважень засновувати телерадіоорганізації;
- юридичним особам, статутні документи яких не передбачають можливість створення телерадіоорганізацій;
- іноземним юридичним і фізичним особам та особам без громадянства;
- політичним партіям, профспілковим, релігійним організаціям та юридичним особам, які їх заснували;
- громадянам, які за вироком суду відбувають покарання у місцях позбавлення волі або визнані недієздатними.

Попередня редакція Закону України „Про телебачення і радіомовлення” дозволяла органам державної влади засновувати телерадіоорганізації. У зв'язку зі змінами до законодавства Національна рада у звітному періоді приводила у відповідність з нормами Закону України „Про телебачення і радіомовлення” діяльність тих телерадіоорганізацій, де засновниками (співзасновниками) були органи державної влади, зокрема, місцеві державні адміністрації. Зважаючи на значну кількість звернень суб'єктів господарювання, проводилася роз'яснювальна робота стосовно повноважень засновувати телерадіоорганізації органами державної влади та органами місцевого самоврядування.

Норму Закону України „Про телебачення і радіомовлення” щодо обмеження іноземним громадянам та юридичним особам засновувати телерадіоорганізації трактують по-різному: або як цілковиту, законодавчо закріплену заборону, або ж як фактичний дозвіл на заснування електронних засобів масової інформації нерезидентами через створення української юридичної особи. У разі, якщо іноземець чи іноземна юридична особа купують частку у створеній компанії, то формально вони не є засновниками, але придбавши її, фактично стають повноцінними учасниками, що дає їм змогу в подальшому контролювати діяльність телерадіокомпанії.

Таким чином, обмеження в Законі України „Про телебачення і радіомовлення” участі іноземних юридичних і фізичних осіб та осіб без громадянства на момент заснування телерадіоорганізації не позбавляє їх у подальшому можливості придбати (купити) частку статутного фонду. Чинні норми законодавства дозволяють існування телерадіоорганізацій зі стовідсотковими іноземними інвестиціями. Отже, перераховані особи безперешкодно можуть створити юридичну особу – резидента України, яка, своєю чергою, буде засновником телерадіокомпанії. У такому випадку це є правовою колізією, оскільки норми Закону України „Про телебачення і радіомовлення” не узгоджуються із нормами цивільного та господарського законодавства. Правове регулювання суб'єктів електронних засобів масової інформації здійснюється відповідно до загального законодавства, в якому діяльність суб'єкта господарювання повністю залежить від засновника (власника).

У статті 42 Конституції України зазначено, що „держава забезпечує захист конкуренції у підприємницькій діяльності. Не допускається зловживання монопольним становищем на ринку, неправомірне обмеження конкуренції та недобросовісна конкуренція. Види і межі монополії визначаються законом”.

Кожна монополія складає потенційну небезпеку для економіки. Зловживання монопольним становищем – дії суб'єктів господарювання, шкідливість яких визнана навіть на конституційному рівні.

Чинне законодавство містить низку антимонопольних обмежень, що стосуються електронних засобів масової інформації.

Частина третя статті 8 Закону України „Про телебачення і радіомовлення” регламентує, що один суб'єкт господарювання може мати лише одну ліцензію на наземне ефірне мовлення у кожному територіальному сегменті телерадіоінформаційного ринку – загальнонаціональному (на всю територію України), регіональному (на окремий населений пункт або групу населених пунктів, що можуть розглядатися як компактне територіальне утворення).

Відповідно до цієї ж статті, жодна фізична або юридична особа не має права контролювати у будь-який спосіб через вплив на формування управлінських та/або наглядових органів телерадіоорганізацій більше 35 відсотків загальних обсягів відповідного територіального

телерадіоінформаційного ринку – загальнонаціонального, регіонального або місцевого.

Серед основних регуляторних повноважень Національної ради визначено: „Національна рада здійснює регуляторні функції, передбачені законодавством України у сфері телерадіомовлення, а саме: забезпечення і сприяння конкуренції у діяльності телерадіоорганізацій усіх форм власності відповідно до вимог законодавства, створення умов щодо недопущення усунення, обмеження чи спотворення конкуренції у телерадіоінформаційному просторі”.

Інші обмеження щодо економічної конкуренції у сфері телерадіомовлення встановлюються антимонопольним законодавством України.

Упродовж звітнього періоду Національна рада неодноразово зверталася до Антимонопольного комітету України – державного органу зі спеціальним статусом, мета діяльності якого – забезпечення державного захисту конкуренції у підприємницькій діяльності, з метою з’ясування питання щодо дотримання вітчизняними телерадіоорганізаціями пункту першого статті 8 Закону України „Про телебачення і радіомовлення”.

Зокрема, це стосувалося компанії ЗАТ „Воля-Кабель”, м. Київ. Рішенням Національної ради їй було дозволено до 1 лютого 2009 року здійснити поступовий перехід з аналогового способу розповсюдження програм на цифровий. Також Національна рада рекомендувала ЗАТ „Воля-кабель” вжити заходів щодо збільшення кількості програм вітчизняних телеорганізацій у складі програмної послуги із забезпеченням безперервного доступу до її програм для всіх своїх абонентів у місті Києві як до, так і після здійснення оператором телекомунікаційної мережі виведення аналогового обладнання з експлуатації.

Водночас, після надходження скарг абонентів про відключення їх від аналогового способу прийому програм та передач, Національна рада провела перевірку ЗАТ „Воля-Кабель” і зобов’язала відновити трансляцію універсальної програмної послуги для всіх абонентів компанії.

Враховуючи зміни розміру абонентської плати та стислі терміни поступового переходу з аналогового способу розповсюдження програм на цифровий, Національна рада планує в подальшому розглянути питання щодо продовження терміну переходу ЗАТ „Воля-кабель” на цифрові стандарти мовлення.

Засоби масової інформації є не тільки суб'єктами господарювання, а й суб'єктами інформаційної діяльності, які забезпечують реалізацію гарантованого Конституцією України права людини на свободу слова та інформації. Оскільки нині в країні спостерігається зростання таких негативних тенденцій, як концентрація засобів масової інформації в руках окремих власників, створення фінансово-інформаційних монополій, то задля недопущення зловживання монопольним становищем увага держави і суспільства до діяльності ЗМІ має посилитися.

Існує поняття опосередкованого (через інших осіб) придбання у власність суб'єктів господарювання, отримання в управління часток, паїв, акцій, активів майна у вигляді цілісного майнового комплексу суб'єкта господарювання або його структурного підрозділу, яке є придбанням однією юридичною або фізичною особою можливості впливати на реалізацію прав, які випливають з володіння або управління частками, активами, тобто майном іншої юридичної особи завдяки наявності контролю над особами, що набувають у власність або отримують у користування зазначені частки, акції, активи та майно товариства.

Такі телерадіокомпанії, як АТЗТ „Українська незалежна ТВ-корпорація” („Інтер”), ТОВ ТРК „Студія 1+1”, ТОВ „Міжнародна комерційна телерадіокомпанія” (ICTV) перебувають під контролем іноземного капіталу. Тобто спочатку іноземні особи виступають засновниками юридичних осіб, які є резидентами в Україні, а потім ці резиденти засновують засоби масової інформації. Більшість таких телерадіокомпаній належать до загальнонаціональних, тому органи Антимонопольного комітету України мають перевіряти дотримання суб'єктами інформаційної діяльності законодавства про захист економічної конкуренції.

Для запобігання створення монополій на володіння електронними засобами масової інформації необхідно з'ясувати дані про розподіл акцій (прав власності) між засновниками телерадіоорганізації та про розмір частки іноземного капіталу в її статутному фонді, що фактично зробити неможливо через нечітке формулювання законодавства. Зокрема, чинний Закон України „Про режим іноземного інвестування” не дає однозначної відповіді щодо заснування і діяльності в Україні телерадіоорганізацій з іноземними інвестиціями.

Контроль за дотриманням суб'єктами інформаційної діяльності законодавства про захист економічної конкуренції та недопущення ними недобросовісної конкуренції здійснюють, відповідно до своїх повноважень, органи Антимонопольного комітету України. Висновків щодо порушення ліцензіатами законодавства про захист економічної конкуренції та порушення антимонопольних обмежень, встановлених для засобів масової інформації, до Національної ради не надходило. Не визначено і суб'єктів господарювання, які посідають монопольне (домінуюче) становище в телерадіоінформаційному просторі, хоч стаття 12 Закону України „Про захист економічної конкуренції” чітко регламентує поняття „монопольне становище”.

VII. ДЕРЖАВНА РЕЄСТРАЦІЯ СУБ'ЄКТІВ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНИ

Національна рада, як передбачено Законом України „Про телебачення і радіомовлення”, веде Державний реєстр телерадіоорганізацій України, до

якого вносяться дані про телерадіоорганізації, що отримали ліцензії Національної ради або зареєструвалися як суб'єкти інформаційної діяльності.

У листопаді 2007 року Національна рада затвердила форму ведення та оприлюднення Державного реєстру телерадіоорганізацій України. Станом на 31.12.2008 до нього внесено дані про 1610 телерадіоорганізацій та суб'єктів інформаційної діяльності, а саме: 1513 телерадіомовних організацій та провайдерів програмної послуги, 97 суб'єктів інформаційної діяльності.

Із 1513 ліцензіатів за формою власності 36 – державних, 376 – комунальної власності, 1101 – інших форм власності.

Із Державного реєстру телерадіоорганізацій України 2008 року вилучено 63 телерадіоорганізації. Порівняно з 2007 роком загальна кількість телерадіоорганізацій збільшилася на 87.

За звітний період Національна рада ухвалила 19 рішень про державну реєстрацію суб'єктів інформаційної діяльності.

У липні 2008 року Національна рада ухвалила рішення, згідно з яким письмова інформація на запити, що відповідають нормам чинного законодавства, надається фізичним та юридичним особам безкоштовно.

Доступ користувачів до Державного реєстру телерадіоорганізацій України не обмежений. Електронна версія Державного реєстру розміщена й оновлюється на офіційному веб-сайті Національної ради: www.nrada.gov.ua.